

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 21 - 22 grudnia 2013 roku na kierunku *ekonomia* prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia realizowanych w formie studiów niestacjonarnych o profilu ogólnoakademickim na Wydziale Ekonomii, Transportu i Gospodarki Przestrzennej Podkarpackiej Szkoły Wyższej im. bł. ks. Władysława Findysza w Jaśle.

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Danuta Strahl – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Marek Lisiński – członek PKA

- prof. dr hab. Tadeusz Kufel – członek PKA

- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA – ekspert formalno-prawny

- Michał Minda – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studentckiego RP

Krótką informacja o wizytacji

Wizytacja na Wydziale Ekonomii, Transportu i Gospodarki Przestrzennej Podkarpackiej Szkoły Wyższej im. bł. ks. Władysława Findysza w Jaśle na kierunku „*ekonomia*” odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2013/2014. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz drugi. Pierwsza ocena jakości kształcenia na tym kierunku studiów odbyła się w roku 2006 i zakończyła wydaniem oceny warunkowej (Uchwała Nr 285/2006 Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej z dnia 27 kwietnia 2006 r.). Kolejna ocena, która odbyła się w roku 2007 (po ocenie warunkowej) zakończyła się wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała Nr 417/2007 Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej z dnia 14 czerwca 2007 r.) z krótszym okresem jej obowiązywania, tj. do roku akademickiego 2009/2010 i wskazaniem zaleceń, jakie powinna w tym okresie dokonać. W roku 2009 po analizie przedstawionych przez Uczelnię działań naprawczych wydano ocenę pozytywną (Uchwałą Nr 1054/2009 Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej z dnia 10 grudnia 2009 r.).

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku.

Załącznik nr 1 Podstawy prawne oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę

1.1).

Uczelnia rozpoczęła działalność od prowadzenia kształcenia w specjalnościach *turystyka* oraz *hotelarstwo* na mocy decyzji Ministra Edukacji Narodowej nr DSW-3-0145-205/TT/2001 z dnia 6 sierpnia 2001 r. nadającej uprawnienia do prowadzenia wyższych studiów zawodowych w Wyższej Szkole Hotelarstwa i Turystyki w Lesku. Na mocy decyzji Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 czerwca 2004 r. przyporządkowano wymienione wyżej specjalności do ocenianego kierunku studiów (nr DSW-3-4003-765/rej.74z/JG/04). Decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2007 r. Uczelnia otrzymała nazwę w jej aktualnym brzmieniu tj. Podkarpacka Szkoła Wyższa im. bł. ks. Władysława Findysza w Jaśle.

Uprawnienia do prowadzenia kształcenia na ocenianym kierunku studiów na poziomie studiów drugiego stopnia Uczelnia otrzymała decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w dniu 20 grudnia 2012 r. (nr DKN.ZNU.6012.27.2012.1).

Procedury związane z utworzeniem kierunku zostały zachowane, tj. odbywały się zgodnie z zapisami w Statucie, po pozytywnym zaopiniowaniu dokumentów przez Senat oraz skierowaniu przez Rektora Uczelni stosownego wniosku do ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego.

Strategia Uczelni została zatwierdzona – zgodnie z przepisami Statutu Uczelni – Uchwałą Senatu Nr 3/2013 z dnia 23 marca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Podkarpackiej Szkoły Wyższej im. bł. ks. Władysława Findysza w Jaśle na lata 2013 – 2020. W dokumencie tym zatwierdzona została misja Uczelni.

Uczelnia jest szkołą jednowydziałową. Podstawową jednostką organizacyjną PSW jest Wydział Ekonomii, Transportu i Gospodarki Przestrzennej. Na tym Wydziale nie została opracowana strategia. Strategia Wydziału jest jednocześnie strategią Uczelni.

Misja Podkarpackiej Szkoły Wyższej wpisana jest w strategię Uczelni. Poprzedza ją preambuła, która określa podstawowe przesłanki funkcjonowania Szkoły, przyjęte przez nią kluczowe wartości oraz adresatów usług edukacyjnych. Preambuła ta stanowi właściwą podstawę dla określenia misji oraz strategii rozwoju Szkoły.

Swoją misję PSW ujmuje w trzech, uznanych za priorytetowe, obszarach. Są to kolejno: kształcenie, badania naukowe oraz współdziałanie z otoczeniem społecznym. Każdy z obszarów jest uszczegółowiony zbiorem kilku kluczowych kierunków rozwoju Uczelni, które wyznaczają przyjęte w strategii jej cele strategiczne. Na uwagę zasługuje tu trzeci kierunek rozwoju. Wynika on ze szczególnego miejsca PSW w środowisku lokalnym i regionalnych oraz roli, jaką zamierza spełniać na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, pielęgnowanie kultury i dziedzictwa narodowego oraz rozwijanie języka polskiego i kultury polskiej.

Oceniając misję Uczelni należy stwierdzić, że ujmuje ona podstawowe składniki przypisane temu dokumentowi jako elementowi programu rozwoju każdej organizacji. Określa ona powód funkcjonowania Uczelni, nawiązując do tradycji Regionu Podkarpackiego, wskazuje szczególne wartości, które Szkoła zamierza realizować, wyznacza obszary swej aktywności budując je w relacjach z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego.

Strategia Podkarpackiej Szkoły Wyższej na lata 2013 – 2020 jest dokumentem o rozbudowanej strukturze. Obejmuje kolejno: preambułę, misję PSW, ogólne założenia strategii Szkoły, uszczegółowione celami programowymi w kluczowych kierunkach działalności oraz priorytety i cele szczegółowe. Priorytety i cele szczegółowe wynikają z przyjętych celów programowych dotyczących uznanych za kluczowe w rozwoju Uczelni, kierunków jej działalności. Wszystkie one tworzą spójną wewnętrzną strukturę celów.

Zasadnicze znaczenie mają priorytety rozwoju Uczelni, będące jej celami strategicznymi. Ujęto je w sześciu rodzajowo opisanych grupach:

1. doskonalenie nauczania i programów edukacyjnych,
2. rozwój i intensyfikacja badań naukowych,
3. realizacja programu inwestycyjnego,
4. informatyzacja uczelni,
5. poprawa jakości zarządzania uczelnią,
6. rozszerzenie współpracy z otoczeniem i umiędzynarodowienie uczelni.

Każdy z wymienionych wyżej priorytetów został skonkretyzowany zbiorem celów szczegółowych, a niektóre z nich, nawet zestawem przedsięwzięć, mających charakter konkretnych działań o charakterze operacyjnym (np. cel 4.2.,- edukacja przez Internet, czy cel 5.1., - poprawa jakości zarządzania uczelnią).

Ocena celów zawartych w strategii PSW upoważnia do stwierdzenia, że tworzą one swoisty dendrogram celów, ustrukturyzowany i właściwie odniesiony do przyjętego horyzontu planowania. Jest on merytorycznie jednolity, opracowany z dużą konsekwencją, zgodnie z rozstrzygnięciami zawartymi w misji Uczelni.

Uchwała Senatu w sprawie strategii Uczelni podjęta już po decyzji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego w sprawie przyznania uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów drugiego stopnia na kierunku *ekonomia*. Strategia i misja Uczelni mogą, zatem zawierać odniesienia koncepcji kształcenia na kierunku „*ekonomia*”.

Oceniając koncepcję kształcenia na ocenianym kierunku „*ekonomia*” w kontekście strategii Uczelni można zauważyć, że ma ona w strategii swoje miejsce. Realizację koncepcji kształcenia umożliwiają przyjęte cele strategiczne PSW, uszczegółowione w celach programowych, odpowiadających trzem kluczowym kierunkom działalności Szkoły – nauczaniu, nauce oraz jej funkcjonowaniu w otoczeniu. Nie określają one w sposób jednoznaczny, czym ma być koncepcja kształcenia na tym kierunku studiów, ale wskazując na obszary kształcenia (nauki społeczne i techniczne) czy poziomy kształcenia, wypełniają dopuszczalny stopień uszczegółowienia rozstrzygnięć zawartych w strategii.

Rozwinięcie koncepcji kształcenia na kierunku *ekonomia* odnajdujemy w raporcie samooceny. W nim władze Uczelni stwierdzają, że „*Koncepcja kształcenia na kierunku Ekonomia zakłada przygotowanie specjalistów w zakresie zarządzania na średnim szczeblu w strukturze organizacji przedsiębiorstw i instytucji, w szczególności w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, dla samorządów terytorialnych i instytucji pożytku publicznego. Program kształcenia obejmuje również komplementarne przygotowanie studentów do podejmowania samodzielnej działalności gospodarczej. Założenia koncepcji obejmują: kształcenie studentów, głównie dla potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy, kształtowanie kreatywnych i przedsiębiorczych postaw, predyspozycji potrzebnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy i transformacji, która pozwala na kontynuowanie procesu samokształcenia oraz otwartości na zmiany i procesy innowacyjne*”.

Analiza powyżej przedstawionego opisu koncepcji kształcenia obrazuje jej związek, z omówionymi wcześniej, a zawartymi w strategii Szkoły, celami programowymi odpowiadającymi trzem kluczowym kierunkom jej działalności. Potwierdza to związek koncepcji kształcenia realizowanej na kierunku *ekonomia* ze strategią Podkarpackiej Szkoły Wyższej. Zespół oceniający uważa jednak, iż w celach kształcenia należy, zgodnie z określonymi efektami kształcenia podkreślić przygotowanie absolwentów do oceny procesów ekonomicznych w skali makroekonomicznej oraz mikroekonomicznej, wykonywania analiz ekonomicznych, które co prawda służą procesom zarządczym ale wskazują wyraźnie na profil programowy kierunku *ekonomia*.

Ocena strategii Uczelni z punktu widzenia opisanej tam koncepcji kształcenia wypada pozytywnie. Ujęte w strategii priorytety rozwoju, a wśród nich koncepcja kształcenia, jednoznacznie potwierdzają rangę, jaką Uczelnia zamierza przykładać w przyszłości do tej sfery swej aktywności. Analiza koncepcji kształcenia upoważnia również do stwierdzenia, że jest właściwie uszczegółowiona w postaci celów programowych oraz wynikających z nich priorytetów i celów szczegółowych.

Reasumując ocenę tego kryterium można przydać cechę w pełni. Identyfikowane w strategii Szkoły priorytetu jej rozwoju znajdują odzwierciedlenie w przyjętej i realizowanej koncepcji kształcenia.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Senatu wraz z listami obecności w powyższych sprawach. W posiedzeniach oraz procedurze tworzenia tych dokumentów nie uczestniczyli interesariusze zewnętrzni.

Odwołując się do omówionej wcześniej koncepcji kształcenia na kierunku *ekonomia* możemy zauważyć wskazywane w niej założenia, takie jak: kształtowanie kreatywnych i przedsiębiorczych postaw studentów, otwartości na zmiany i procesy innowacyjne, gotowość na proces samokształcenia.

W raporcie samooceny podkreśla się również interdyscyplinarność koncepcji kształcenia, realizowaną poprzez dążenie do pozyskiwania nowej wiedzy i poznania poprzez współpracę, interakcje pomiędzy różnymi dyscyplinami oraz wymianę poglądów i wyników badań własnych i pozyskiwanych podczas konferencji, seminariów, spotkań naukowych. Koncepcja kształcenia oferuje na studiach I stopnia trzy specjalności: - Ekonomia handlu i usług, - Rachunkowość i podatki, - Bankowość i ubezpieczenia a na studiach II stopnia dwie: - Ekonomia przedsiębiorstw, - Ekonomia transportu. Oferta specjalności tworzy z jednej strony studentom możliwości wyboru ścieżki kształcenia zgodnie ze swoimi zainteresowaniami, a z drugiej strony pozwala na elastyczne dostosowanie się do oczekiwań rynku pracy.

Władze Uczelni wskazują także na kolejną cechę koncepcji kształcenia. Jest nią innowacyjność, sprowadzona w ofercie kształcenia do ukierunkowanego działania podporządkowanego wytwarzaniu wiedzy, posiadająca znaczenie kulturowe, wnosząca wkład w rozwój myśli z zakresu obszaru nauk społecznych.

Oceniając wyróżnione powyżej cele oraz działania strategiczne z punktu widzenia stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia można uznać tę ocenę jako satysfakcjonującą. Pełniejsza ocena atrybutów oferty kształcenia, uszczegółowionych w celach programowych, a odpowiadających trzem kluczowym kierunkom działalności Szkoły, przekonuje do stwierdzenia, że zakres, skala oraz, w mniejszym stopniu, oryginalność proponowanych tu przedsięwzięć są odpowiednie i że ofercie kształcenia można przydać cechę różnorodności. Z jej analizy wynika ponadto, że daje ona możliwość jej elastycznego kształtowania.

1.2).

Studenci jako interesariusze wewnętrzni biorą formalny udział w procesie ustalania koncepcji kształcenia, poprzez każdorazowe opiniowanie planów studiów i programów kształcenia, co potwierdzono na podstawie analizy dokumentów przedłożonych podczas wizytacji. Należy, zatem uznać, że wymóg opiniowania planów studiów i programów kształcenia wynikający z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.) jest spełniony.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Senatu oraz Rady Wydziału wraz z listami obecności w powyższych sprawach. Potwierdzają one podane powyżej stwierdzenia.

Studenci mają również możliwość merytorycznego wypowiadania się o koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku. Udział studentów w tym procesie opiera się w dużej mierze na kontaktach nieformalnych. Opinie studentów na temat możliwości modyfikacji procesu kształcenia najczęściej pozyskiwane są w ramach dyskusji w trakcie zajęć, wymiany poglądów z prowadzącymi zajęcia dydaktyczne, udziału w różnego rodzaju przedsięwzięciach organizowanych przez władze Szkoły. Zdaniem studentów, ich opinie są brane pod uwagę.

Interesariusze zewnętrzni, w tym przedstawiciele organizacji społeczno-gospodarczych, pracodawcy, przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego najbliższego otoczenia, brali udział w procesie kształtowania koncepcji kształcenia współuczestnicząc, między innymi, w organizowanych przez PSW konferencjach problemowych, realizowanych usługach doradczych, działaniach społeczno-gospodarczych na rzecz lokalnych władz samorządowych. Opinie o koncepcji kształcenia były pozyskiwane również w toku podpisywania umów o praktyki zawodowe i staże studentów, organizowania targów pracy dla absolwentów, czy poprzez uczestnictwo w Targach Edukacyjnych,

Innymi sposobami pozyskiwania zebranie informacji o oczekiwaniach pracodawców wobec kwalifikacji zawodowych i społecznych absolwenta była ankieta dotycząca oceny potrzeb regionalnego rynku pracy. Jej cykliczne przeprowadzanie (była realizowana przez trzy kolejne lata) miało, zdaniem władz Uczelni, wpływ na kształtowanie oferty dydaktycznej.

Brak jest jednak dokumentacji potwierdzającej udział interesariuszy zewnętrznych w procesie budowy koncepcji kształcenia. W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Senatu oraz Rady Wydziału wraz z listami obecności w powyższych sprawach. W posiedzeniach tych organów nie uczestniczyli interesariusze zewnętrzni.

Z przedstawionych powyżej informacji, a także udzielonych zespołowi wizytującemu wyjaśnień wynika, że takie opinie, w formule konsultacji nieformalnych, były prowadzone. Nie miały one jednak charakteru powszechnego i systemowego. Troską władz Wydziału powinno być, i to w nieodległej przyszłości, sformalizowanie tych działań i nadanie im cech kompleksowości.

Oceniając to kryterium należy stwierdzić, że Wydział Ekonomii, Transportu i Gospodarki Przestrzennej prowadzi niesformalizowane i niesystematyczne działania dotyczące udziału interesariuszy zewnętrznych w tworzeniu koncepcji kształcenia. Ich udział w określaniu celów i efektów kształcenia oraz perspektyw rozwoju kierunku uznać należy za znaczący. Wykorzystanie interesariuszy wewnętrznych, zwłaszcza studentów, co stwierdzono powyżej, ocenić można jako w pełni. Kadra akademicka uczestniczy w budowaniu programowej koncepcji kształcenia, specjalności kształcenia zarówno przy inicjowaniu nowych rozwiązań jak i opiniowaniu poprzez Radę Wydziału corocznych przeglądów programowych.

Studenci jako interesariusze wewnętrzni mają zapewniony formalny udział w procesie ustalania koncepcji kształcenia poprzez udział swoich przedstawicieli w posiedzeniach Rady Wydziału oraz Uczelnianego Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia, gdzie poprzez głosowania oraz ewentualne zgłaszane wnioski wyrażają swoją opinię na temat przygotowywanych oraz wprowadzanych zmian. Z uwagi na specyfikę Uczelni oraz małej liczby studentów, udział ten opiera się również na kontaktach nieformalnych z władzami wydziału, co potwierdziły obie strony podczas spotkań z Zespołem Oceniającym. Nie jest wystawiana pisemna opinia samorządu studenckiego na temat planów studiów oraz wprowadzanych zmian. Mimo to studenci oceniają swój udział jako wystarczający, oceniając, iż proponowane przez nich zmiany są uwzględniane.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego *ocena: w pełni*

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1) Ocena strategii Uczelni z punktu widzenia opisanej tam koncepcji kształcenia wypada pozytywnie. Ujęte w strategii priorytety rozwoju, a wśród nich koncepcja kształcenia, jednoznacznie potwierdzają rangę, jaką Uczelnia zamierza przykładać w przyszłości do tej sfery swej aktywności.

Oceniając wyróżnione w strategii cele oraz działania strategiczne z punktu widzenia stopnia różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia można uznać tę ocenę jako satysfakcjonującą. Zakres, skala oraz, w mniejszym stopniu, oryginalność proponowanych przedsięwzięć są odpowiednie, co pozwala ofercie kształcenia przydać cechę różnorodności i elastyczności.

Zespół oceniający uważa jednak, iż w celach kształcenia należy, zgodnie z określonymi efektami kształcenia podkreślić również przygotowanie absolwentów do wykonywania analiz ekonomicznych, które co prawda służą procesom zarządczym ale wskazują wyraźnie na profil kierunku ekonomia.

1.2) Oceniając udział interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku studiów należy stwierdzić, że Wydział Ekonomii, Transportu i Gospodarki Przestrzennej prowadzi niesformalizowane i niesystematyczne działania dotyczące udziału interesariuszy zewnętrznych w tworzeniu koncepcji kształcenia. Ich udział w określaniu celów i efektów kształcenia oraz perspektyw rozwoju kierunku uznać należy za znaczący. Wykorzystanie interesariuszy wewnętrznych, zwłaszcza studentów, co stwierdzono powyżej, ocenić można jako w pełni.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1).

Efekty kształcenia sformułowane zostały na dwóch poziomach: kierunku oraz poszczególnych przedmiotów. Uchwałą nr 1/2012 z dnia 14 stycznia 2012 r. Senat zatwierdził efekty kształcenia dla kierunku *ekonomia* na studiach pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Senatu wraz z listami obecności w powyższych sprawach. W posiedzeniach tych organów nie uczestniczyli interesariusze zewnętrzni.

„Koncepcja kształcenia na kierunku *Ekonomia* zakłada przygotowanie specjalistów w zakresie zarządzania na średnim szczeblu w strukturze organizacji przedsiębiorstw i instytucji, w szczególności w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, dla samorządów terytorialnych i instytucji pożytku publicznego” (Raport Samooceny, s. 2). Zespół oceniający uważa, iż cel kształcenia powinien zostać bardziej wyraźnie zorientowany na aspekty związane z analizą procesów ekonomicznych.

Kierunkowe efekty kształcenia dla profilu ogólnoakademickiego dla studiów I i II stopnia zostały przypisane do obszaru kształcenia – nauki społeczne, do dziedziny nauki ekonomiczne, dyscyplina: ekonomia (Załącznik nr 1 do Uchwały 1/2012 Senatu PWS w Jaśle oraz co potwierdza wpis do rejestru kierunku w systemie POL-on).

Kierunkowe efekty kształcenia dla studiów I stopnia składają się z 15 efektów wiedzy, 15 efektów umiejętności oraz 9 efektów kompetencji społecznych. Efekty te są wyraźnie osadzone w dyscyplinie ekonomia. Nawiązania do innych dyscyplin są śladowe. Jednym z nich jest nawiązanie do dyscypliny prawo poprzez efekt wiedzy K1A_W10 - *ma wiedzę na temat prawnych norm regulujących instytucje społeczne w gospodarce, organizujących struktury i instytucje społeczne i rządzących nimi prawidłowościach oraz o ich źródłach, naturze, zmianach i sposobach działania*. Do ścisłych nawiązań do dyscypliny ekonomii należy zaliczyć efekt K1A_W13 - *ma podstawową wiedzę na temat ewolucji poglądów głównych szkół ekonomicznych poczynwszy od ekonomii klasycznej do głównych nurtów XX wieku*.

W opinii Zespołu oceniającego, trochę szkoda, że kierunkowe efekty kształcenia nie powstały w uczelni jako wypracowane w ramach wewnętrznych dyskusji nad koncepcją kształcenia, tylko przeniesiono efekty kształcenia innej Uczelni (władze Uczelni spostrzeżeniu temu nie zaprzeczyły)

Przedmiotowe efekty kształcenia sformułowane są w opisach poszczególnych przedmiotów, przy czym brak jest efektów przedmiotowych dla pełnego cyklu kształcenia prowadzonego w systemie KRK (brak efektów przedmiotowych dla III roku studiów który rozpocznie kształcenie w roku akademickim 2014/2015). Brak tych sylabusów a więc brak kompletu szczegółowych efektów kształcenia nie pozwala na pełną ocenę zgodności zakładanych kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia. Efekty kierunkowe są zgodne z efektami obszarowymi z obszaru nauk społecznych. Pomimo, że plan studiów wyodrębnia moduły w postaci grup przedmiotów (m.in. podstawowe, kierunkowe, specjalizacyjne) uczelnia nie sformułowała osobnych, specyficznych efektów kształcenia na poziomie modułów rozumianych jako grupy przedmiotów. Dla kierunkowych efektów kształcenia nie zostały zbudowane specjalnościowe efekty kształcenia. Tylko przedmiotowe efekty kształcenia (i to nie wszystkie) zostały bezpośrednio przypisane do kierunkowych efektów kształcenia. Niektóre efekty przedmiotowe z grupy przedmiotów specjalności Bankowość i ubezpieczenia wykazują słaby związek z efektami kierunkowymi. Taki sposób opisu kierunku ekonomia nie pozwala na pełną ocenę stopnia zgodności efektów kierunkowych i przedmiotowych a tym samym zgodności przewidywanych efektów z tytułu prowadzonych specjalności.

Kierunkowe efekty kształcenia dla studiów II stopnia składają się z 22 efektów wiedzy, 23 efektów umiejętności oraz 14 efektów kompetencji społecznych. Część efektów jest bardzo wyraźnie osadzonych w dyscyplinie ekonomii. W grupie efektów kierunkowych znajdują się również efekty, które odnoszą się do szczegółowego ujęcia sektora gospodarki jak na przykład transportu a więc mają charakter efektów specyficznych, co należy sądzić powiązane jest z prowadzonymi specjalnościami.

Należą do nich efekty :

K2A_W16 - definiuje transport, podaż, popyt na usługi transportowe, rynek usług transportowych oraz system transportowy. Wymienia oraz opisuje podstawowe funkcje transportu oraz rynku usług transportowych. Wyciąga proste wnioski z statystyki dotyczącej transportu.

K2A_W21 - prawidłowo definiuje i charakteryzuje sektory transportu oraz orientuje się w zasadach gospodarowania czynnikami produkcji w przedsiębiorstwach transportu, jak również w problematyce kosztów oraz kształtowania cen usług w przedsiębiorstwach transportu. Potrafi scharakteryzować sytuację w zakresie organizacji, funkcjonowania i kierunków rozwoju runku usług transportu.

K2A_W22 - potrafi zidentyfikować i scharakteryzować bariery rozwoju transportu w tym problematykę kosztów zewnętrznych związanych z funkcjonowaniem sektora transportu oraz orientuje się w zakresie polityki transportowej oraz regulacji prawnych w odniesieniu do sektora transportu oraz potrafi wskazać i przeanalizować dalsze kierunki i perspektywy rozwoju transportu.

K2A_U19 - potrafi rozwiązywać przykłady dotyczące obliczeń wskaźników techniczno-ekonomicznych w przedsiębiorstwach transportowych oraz prawidłowo analizuje ich zmiany i wyprowadza wnioski co do ich przyczyn

K2A_U20 - potrafi analizować regulacje prawne dotyczące transportu oraz analizuje dokumenty programowe dotyczące rozwoju systemów transportowych w Polsce i Unii Europejskiej.

K2A_U21 - potrafi ocenić oraz przewidzieć rozwój infrastruktury transportu oraz systemu transportowego, poddaje krytyce elementy rozwoju ekonomicznej teorii transportu, funkcjonowania rynku usług transportowych oraz planów rozwoju infrastruktury transportu.

K2A_K11 - dyskutuje i zachowuje otwartość na opinie dotyczące barier rozwoju transportu, w tym kosztów zewnętrznych.

K2A_K12 - dyskutuje nad kierunkami i perspektywami rozwoju sektora transportu w Polsce i Unii Europejskiej wskazując na czynniki warunkujące ten rozwój w aspekcie ekonomiki transportu.

Są też efekty wyraźnie zorientowane na problematykę logistyki jak np.

K2A_W17 - zna podstawowe metody, techniki, narzędzia stosowane przy rozwiązywaniu zadań związanych z logistyką. Zna najlepsze praktyki z zakresu logistyki w dziedzinach objętych programem studiów i zasady projektowania systemów logistycznych. Rozumie złożone procesy zachodzące w systemach logistycznych i ich otoczeniu.

K2A_U17 - potrafi dokonać wstępnej analizy ekonomicznej podejmowanych działań inżynierskich oraz diagnozuje i rozwiązuje problemy związane z funkcjonowaniem systemów logistycznych.

K2A_U18 - Potrafi docierać do źródeł wiedzy i korzystać z nich w planowaniu, organizowaniu i kontrolowaniu procesów logistycznych.

Wyróżnione dwie grupy efektów można postrzegać jako efekty właściwe dla opisu specjalności ekonomika transportu zaś kolejne jako opisujące specjalność *Ekonomika przedsiębiorstw* to jest:

K2A_W18 - posiada wiedzę z zakresu rachunkowości i finansów przedsiębiorstwa, rozróżnia instrumenty finansowania działalności przedsiębiorstw. Zna narzędzia służące ocenie kondycji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw.

K2A_W19 - rozumie podstawowe pojęcia z zakresu funkcjonowania przedsiębiorstwa (pojęcie, zasady, cele, atrybuty). Identyfikuje podstawowe formy funkcjonowania przedsiębiorstw i wyjaśnia na czym polega efektywne funkcjonowanie przedsiębiorstwa. Wyciąga konstruktywne wnioski na temat zwiększenia efektywności funkcjonowania przedsiębiorstwa.

K2A_U22 - potrafi rozwiązywać zadania z zakresu problemów decyzyjnych związanych z efektywnym funkcjonowaniem przedsiębiorstwa. Wybiera sposób najlepszego wprowadzenia zmian organizacyjnych w przedsiębiorstwie. Wyprowadza wnioski, a także proponuje rozwiązania na rzecz poprawy funkcjonowania przedsiębiorstwa.

K2A_U23 - rozumie działanie instrumentów finansowania służących do zarządzania poszczególnymi składnikami majątku, proponuje i weryfikuje skuteczność finansowania.

K2A_K10 - akceptuje i rozumie znaczenie decyzji finansowych na efektywne działanie przedsiębiorstw. Jest zorientowany i dostrzega znaczenie strategii finansowych w działalności przedsiębiorstw.

K2A_K13 - wykazuje kreatywność w rozwiązywaniu problemów dotyczących funkcjonowania przedsiębiorstw i organizacji.

Powyższe przykłady efektów kształcenia przedstawione przez uczelnię jako efekty kierunkowe mają jednak charakter efektów specyficznych, uszczegółwiają niektóre efekty kierunkowe i nie opisują ogólnych właściwości kierunku ekonomia. Poza tym nie osiągną ich wszyscy absolwenci, a tylko absolwenci danej specjalności. Należy rozważyć wyodrębnienie z efektów kierunkowych, kolejnej warstwy efektów jako efekty specjalnościowe dla prowadzonych specjalności. Wskazane słabości w konstrukcji efektów kształcenia dla studiów II mogą wynikać z braku wewnętrznej dyskusji nad efektami kształcenia, która by uwzględniała preferencje własne Uczelni wynikające z koncepcji kształcenia. Efekty szczegółowe – przedmiotowe dla studiów II stopnia zostały ujęte w kartach przedmiotów i są prezentowane w podziale na wiedzę, umiejętności i kompetencje

społeczne. Efekty te są powiązane z efektami kierunkowymi. Z kolei efekty kierunkowe zostały przyporządkowane do wybranych efektów obszarowych nauk społecznych.

Mimo braku niektórych efektów przedmiotowych, na podstawie ich części dotyczącej kształcenia na I i II roku studiów I stopnia oraz pełnego zestawu dla studiów II stopnia można powiedzieć, że te efekty szczegółowe-przedmiotowe, które zostały przedstawione w sylabusach, uwzględniają wymagania formułowane w obszarze wiedzy nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych i w dyscyplinie ekonomia. Niektóre efekty szczegółowe-przedmiotowe nawiązują do dyscypliny nauki o zarządzaniu i finansie.

Uczelnia określiła cele kształcenia dla praktyk zawodowych. Celem praktyk jest poznanie podstaw prawnych, organizacji i funkcjonowania podmiotu gospodarczego, zdobywanie doświadczeń w samodzielnym i zespołowym wykonywaniu obowiązków zawodowych, poznawanie środowiska zawodowego, zapoznanie się z wymaganiami stawianymi pracownikom na konkretnych stanowiskach.

Praktyka zawodowa podlega obowiązkowi zaliczenia równorzędnie z innymi zajęciami. Nadzór dydaktyczny nad studentami odbywającymi praktyki sprawuje opiekun praktyk – nauczyciel akademicki wyznaczony przez Dziekana, a także opiekun z ramienia placówki, w której student odbywa praktykę. Studenci studiów II stopnia z godnie z Uchwałą Senatu są zwolnieni z obowiązku odbywania praktyk.

Z uwagi na brak części efektów przedmiotowych nie można jednoznacznie ustalić, czy są w pełni możliwe do osiągnięcia, poprzez realizację celów szczegółowych, wszystkie zakładane efekty kierunkowe.

Studenci przyznali, iż ogólny zarys zakładanych efektów kształcenia jest im znany, gdyż został przedstawiony podczas rekrutacji oraz pierwszych zajęć poszczególnych przedmiotów. Studenci wiedzą również, gdzie szukać powyższych informacji, wskazując na dostępność w dziekanatach, gablotach i u prowadzących. Należy podkreślić, iż studenci nie wykazują większego zainteresowania powyższą tematyką. Efekty kształcenia nie są publikowane na stronach internetowych uczelni.

Opis Sylwetki absolwenta dla kierunku ekonomia dla cyklu wygasającego (III rok studiów I stopnia)spełnia standardy kształcenia.

2.2).

Efekty kierunkowe, ocenianego kierunku zostały sformułowane w sposób zrozumiały. Zapisy efektów nie budzą wątpliwości językowych i merytorycznych. Łącznie efekty kierunkowe dla studiów I i II stopnia są opisane zrozumiałym językiem. Zdecydowana większość efektów w zakresie wiedzy i umiejętności w swojej treści nawiązuje bezpośrednio do zagadnień związanych z dyscypliną ekonomii.

Efekty przedmiotowe sformułowane są prawidłowo. Na ogół dla jednego przedmiotu sformułowanych jest pięć lub sześć efektów z uwzględnieniem ich struktury – wiedzy umiejętności i kompetencji społecznych. Efekty przedmiotowe są powiązane w opisie przedmiotu z celami oraz treściami kształcenia co ułatwia ich zrozumienie. Sposób sformułowania efektów przedmiotowych nie budzi wątpliwości, co do ich jasności i komunikatywności. Opis efektów tworzy podstawy do opracowania przejrzystego systemu ich weryfikacji.

Studenci wskazali, iż sformułowane efekty kształcenia poszczególnych przedmiotów są im przedstawiane do akceptacji. Ocenili je jako zrozumiałe.

2.3).

Podstawowym elementem systemu weryfikacji kierunkowych efektów kształcenia jest metoda ich weryfikacji na poziomie poszczególnych przedmiotów. W opisach przedmiotów na kierunku „ekonomia” zawarta jest część „Metody weryfikacji i kryteria oceny efektów kształcenia”. W opisach przedmiotów zawarta jest informacja co do sposobów weryfikacji efektów przedmiotowych, z zaznaczeniem, jakie metody weryfikują osiągnięcie konkretnego efektu. W karcie przedmiotu ujęte są efekty zarówno z zakresu wiedzy, jak również umiejętności i kompetencji społecznych. W oparciu o zaznaczone w sylabusie zależności można stwierdzić, że każdy efekt przedmiotowy ma wskazane sposoby jego weryfikowania. W tabeli efektów opisane są sposoby ich weryfikacji. W części tej zaznaczone jest, który ze sposobów weryfikacji odnosi się do konkretnego efektu, np. zaznaczone jest, że wynik kolokwium weryfikować będzie konkretne efekty przedmiotowe i kierunkowe. Sposoby wskazane do weryfikacji efektów kształcenia są na ogół właściwe.

W niektórych przypadkach określone jest syntetycznie jaką tematykę obejmuje egzamin lub zaliczenie, z zaznaczeniem efektów, które zostaną zweryfikowane. Taki system weryfikacji efektów kształcenia jest prosty i przejrzysty. Weryfikacja efektów kształcenia dokonywana jest w odniesieniu do realizacji każdego przedmiotu w toku studiów, również do modułu praktyk zawodowych. Sposób odbywania praktyk został określony w Regulaminie studenckich praktyk zawodowych. Zaliczenia praktyki dokonuje Kierownik Biura Karier. Dokumentację odbywania praktyk stanowi porozumienie o odbyciu praktyki oraz wypełniony dzienniczek praktyk potwierdzony przez kierownika instytucji przyjmującej. Osoby, które zaliczają praktykę na podstawie wykonywanej pracy zarobkowej, wolontariatu lub uczestnictwa w obozie naukowym zobowiązane są do dostarczenia odpowiedniej dokumentacji wymaganej do zaliczenia praktyk. System weryfikacji efektów kształcenia obejmuje również proces dyplomowania.

Do najczęściej stosowanych sposobów oceny efektów kształcenia zaliczyć można m.in.: egzamin/zaliczenie w formie pisemnej/ustnej, praca zaliczeniowa, esej/prezentacja oraz udział w dyskusjach.

Do oceny dla Zespołu wizytującego były przygotowane prace z kilkunastu przedmiotów. Ocena tych prac znajduje się w załączniku 4.

Na podstawie przeanalizowanych prac egzaminacyjnych i zaliczeniowych można stwierdzić, że na kierunku „ekonomia” istnieje możliwość weryfikowania efektów kształcenia, przy wykorzystaniu stosowanych zaliczeń i egzaminów. Zakres pytań jest na ogół zgodny z treściami kształcenia ujętymi w sylabusach. Stwierdzono jednak że egzamin z przedmiotu geografia ekonomiczna obejmował pytania z geografii fizycznej a więc nie obejmował swoim zakresem treści programowych zawartych w sylabusie i nie weryfikował zakładanych efektów w tym wiedzy i umiejętności. Prace są na ogół opisywane przez sprawdzającego, zaznaczana jest liczba punktów oraz ocena. Kryteria oceny nie budzą zastrzeżeń, zdarzają się jednak przypadki zawyżania ocen, co potwierdza struktura ocen z ostatniej sesji. Dla studiów I stopnia w sesji zimowej i letniej 2012/2013, aż 82% to oceny dobre i więcej, tylko 0.6% ocen niedostatecznych i 9,7 % ocen dostatecznych. Dla studiów II stopnia to 68% oceny dobre i więcej, a 6% niedostateczne, przy czym są to oceny po sesji poprawkowej. Zespół oceniający uważa iż struktura ocen uzyskiwanych przez studentów powinna być poddana wnikliwej ocenie w celu ustalenia przedmiotów i zajęć sprawiających studentom stawiających najwyższe trudności.

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta oraz dyplomu prowadzona jest prawidłowo.

Natomiast w suplementach:

- *W pkt. IV Informacje o treści studiów w ust. 3 wskazane jest uzupełnienie wpisów przy semestrach o rok akademicki;*

- W pkt. V – *Informacje o uprawnieniach posiadacza dyplomu w ust. 1 (dostęp do dalszych studiów – wskazane jest wpisywanie w przypadku studiów pierwszego stopnia – możliwość kontynuowania studiów drugiego stopnia oraz studiów podyplomowych, zaś po ukończeniu studiów drugiego stopnia -możliwość kontynuowania nauki na studiach trzeciego stopnia oraz studiów podyplomowych, zaś w.*

Przechowywanie efektów kształcenia. W Podkarpackiej Szkole Wyższej im. bł. ks. Władysława Findysza w Jaśle obowiązują zapisy „Instrukcji kancelaryjnej”, stanowiącej załącznik do Zarządzenia Rektora z dnia 4 października 2011 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji Kancelaryjnej określającej zasady postępowania, mające zapewnić sprawne i szybkie wykonywane czynności kancelaryjnych. Instrukcja ta określa zasady przechowywania i postępowania z aktami w toku bieżącej pracy w komórkach organizacyjnych.

Po upływie okresu przechowywania, tj. po obronie, akta przekazywane są do archiwum uczelnianego na podstawie spisu zdawczo-odbiorczego, sporządzonego zgodnie z oznaczeniem przewidzianym w instrukcji oraz zgodnie z określonymi w niej symbolami.

Efekty kształcenia są przechowywane u prowadzących poszczególne przedmioty nauczycieli akademickich. *Wskazane jest określenie zasad archiwizowania dokumentacji potwierdzającej uzyskanie zakładanych efektów kształcenia oraz ustalenie okresu ich przechowywania.*

Sposób weryfikacji założonych efektów kształcenia z punktu widzenia wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych został przeanalizowany również na etapie procesu dyplomowania. Narzędziem systemu kształcenia potwierdzającym osiągnięcie założonych efektów jest analiza tematyki prac licencjackich (studia II stopnia są realizowane od roku 2012/2013 – brak absolwentów). Przeanalizowano tematykę prac łącznie 57 absolwentów kierunku „ekonomia”, którzy ukończyli studia pierwszego stopnia w r.a. 2012/2013. Prace te w dużym stopniu nie są zgodne ze standardem kierunku „ekonomia”. Prace niezgodne obejmują na ogół tematykę zarządzania (35%, 20 z 57), finanse i rachunkowości (30%, 17 z 57). Przykładowe tematy niezgodne ze standardem (studia licencjackie) kierunku „ekonomia” to:

- Efektywne metody rekrutacji personelu,
- Motywowanie pracowników,
- Opakowanie jako główny element produktu i reklamy,
- Motywowanie pracowników do efektywnej pracy, Zarządzanie personelem,
- Factoring,
- Zarządzanie kredytem w aspekcie jego ryzyka (Studium problematyki na przykładzie Banku Spółdzielczego),

Zakres powyższych niezgodności jest dość znaczący i stanowi przeszkodę w realizacji efektów kształcenia. Z tego względu, że niezgodności powyższe dotyczą na ogół rozgraniczenia treści dyscyplin ekonomia oraz nauk o zarządzaniu, problem ten będzie marginalny, gdy studenci realizować będą programy zbudowane według KRK, w których specjalności będą ściśle powiązane z efektami kształcenia przypisanymi do dyscypliny ekonomia.

Na końcowym etapie procesu kształcenia, sposób weryfikacji efektów można ocenić odnosząc się również do trybu i zasad dyplomowania. Ogólne zasady dyplomowania określone są w Regulaminie studiów (Rozdział V. Praca dyplomowa i egzamin dyplomowy). Ponadto ujednolicone są wymogi formalne dotyczące przygotowywania prac licencjackich. Regulamin studiów reguluje wszystkie główne zagadnienia związane z przeprowadzeniem

egzaminu dyplomowego, m.in. tryb powoływania i skład komisji egzaminu dyplomowego, warunki dopuszczenia do egzaminu dyplomowego, zasady oceniania na egzaminie dyplomowym, itp. „Tematy prac są proponowane przez promotora po uzgodnieniu ze studentami, biorąc pod uwagę jego zainteresowania i predyspozycje” – co określają wytyczne *Zasady przygotowania pracy licencjackiej*. Brak jest jakiegokolwiek procedury zatwierdzającej i weryfikującej tematy prac licencjackich, dotyczy to także prac magisterskich. Egzamin dyplomowy odbywa się w formie ustnej przed komisją powołaną przez Dziekana. Na egzaminie dyplomowym student odpowiada na trzy pytania (z przedmiotów podstawowych i kierunkowych, drugie przedmiotów specjalnościowych, a trzecie z tematyki pracy). Do wiadomości studentów podawane są zagadnienia dotyczące pytań kierunkowych (zestawy 40 pytań).

Formuła stosowana przy obliczaniu średniej oceny na dyplomie jest standardowa i zakłada, że na ocenę końcową na dyplomie składa się 60% średniej ze studiów, 30% z oceny pracy dyplomowej oraz 10% z egzaminu dyplomowego.

Nie jest przestrzegany dobry obyczaj akademicki, że albo promotor, albo recenzent jest samodzielnym pracownikiem nauki (często występują przypadki, że obie osoby są adiunktami). Semina na kierunku „ekonomia” są prowadzone przez 5 promotorów, z czego jeden to samodzielny pracownik nauki (prowadzi 6 na 50 prac). Obsadę seminarium na studiach drugiego stopnia tworzy: 5 samodzielnych (17 prac) oraz 6 adiunktów (46 prac). Obsadę taką, biorąc pod uwagę, że są to studia pierwszego i drugiego stopnia należy uznać za nieprawidłową. Zaledwie 20% studentów promują samodzielnymi pracownikami naukowo-dydaktycznymi.

Proces dyplomowania stosowany na Wydziale, odnosząc się do tematyki prac dyplomowych, zasad przeprowadzania egzaminu dyplomowego oraz obsady seminarium należy ocenić nisko.

Oceny wystawione w procesie dyplomowania są bardzo wysokie. Z prac dyplomowych 25% stanowią oceny bardzo dobre, dobre plus stanowią 35%, a 40% dobre. Ocen dostatecznych plus i dostatecznych nie wystawiono. Na tak wysokie oceny nie wskazuje poziom wylosowanych do analizy prac licencjackich. Oceny z egzaminu dyplomowego są jeszcze wyższe. Oceny końcowe na dyplomie mają bardziej równomierny rozkład, co wynika z przyjętej formuły liczenia. Największy odsetek ocen na dyplomie stanowią oceny dobre plus (55%), dobre (25%), bardzo dobre (20%). Nie wystawiono na dyplomie ani jednej oceny dostatecznej.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Ten obszar oceny stopnia osiągnięcia efektów kształcenia powinien być monitorowany, w szczególności w kontekście poziomu prac licencjackich oraz prezentowanego przez studentów poziomu podczas egzaminu licencjackiego.

Ogólne postanowienia dotyczące standaryzacji wymagań znajdują się w Regulaminie studiów, w rozdziale 4 (Zaliczenia i egzaminy). Szczegółowe zasady w zakresie standaryzacji wymagań znajdują się w opisach poszczególnych przedmiotów, w części „Metody weryfikacji i kryteria oceny efektów kształcenia”. Zasady zapisane w tej części sylabusa, w sposób na ogół szczegółowy, określają jakie elementy aktywności brane są pod uwagę w ocenie końcowej. Brak jest wskazań w jakim stopniu poszczególne składniki oceny decydują o końcowym wyniku.

E-learning został wprowadzony do procesu nauczania śladowo jako forma wspomagająca. Uczelnia zamierza rozszerzać tę formę kształcenia. Odsiew studentów na kierunku „ekonomia” jest niezauważalny. Tylko 3 osoby zostały skreślone z powodu

niezaliczenia semestru, pozostałe 8 osób to własna rezygnacja studenta (brak płatności, wyjazd zarobkowy). Taka struktura odsiewu może wynikać z małej liczby studentów.

Informacje na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia są w pełni dostępne dla studentów. System ocen prowadzący przedstawiają studentom do akceptacji na pierwszych zajęciach. Studenci ocenili stosowane formy oceny jako przejrzyste i sprawiedliwe. System weryfikacji ocenili jako odpowiedni do poszczególnych form zajęć dydaktycznych.

2.4).

W Uczelni rozpoczęto proces tworzenia systemu monitorowania karier zawodowych absolwentów na rynku pracy i przeprowadziła pierwsze pilotażowe badania.

Badania przeprowadzono z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety w wersji on-line. Zaproszenie do udziału w badaniach wysłano do absolwentów, którzy ukończyli studia w Podkarpackiej Szkole Wyższej na wszystkich funkcjonujących kierunkach. Baza adresowa absolwentów dla potrzeb monitoringu karier zawodowych będzie tworzona sukcesywnie. Absolwent, przy odbieraniu dyplomu w dziekanacie wyraża zgodę (jest to decyzja dobrowolna) na monitorowanie jego kariery poprzez ankietę wysyłaną na podany przez niego adres mailowy. Ankiety, których treść może być modyfikowana w zależności od potrzeb poznawczych i analizy problemu, będą wysyłane po trzech i pięciu latach od momentu ukończenia przez studenta studiów. Nie przedstawiono wyników tego pierwszego badania.

W procesie określania i weryfikacji zakładanych efektów kształcenia przyjmuje się konieczność monitorowania potrzeb interesariuszy zewnętrznych - pracodawców. Sukcesywnie będą gromadzone informacje tworzące bazę wiedzy dla interesariuszy Wydziału, stanowiącej wsparcie dla podejmowania decyzji. Władze Uczelni deklarują, że będą kontynuować działania podtrzymujące i rozszerzające kontakty i współpracę z interesariuszami zewnętrznymi, głównie z bliższego otoczenia Uczelni w zakresie dostosowywania efektów kształcenia do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy, mając jednocześnie na względzie mobilność absolwentów w poszukiwaniu pracy także za granicą.

W Raporcie Zespołu Oceniającego Państwowej Komisji Akredytacyjnej z przeprowadzonej w dniach: 2-3.02.2006 wizytacji sformułowano jednoznaczne następujące wnioski:

- Prace dyplomowe realizowane w WSHiT są na bardzo niskim poziomie merytorycznym i metodologicznym, a ich problematyka nie mieści się w kanonie nauk ekonomicznych. Wpływa to w bardzo istotny sposób na ostateczną ocenę jakości kształcenia.
- Dodatkowo, na podstawie losowo wybranych protokołów z obron prac licencjackich można stwierdzić, że pytania zadawane podczas obrony dotyczą wyłącznie tematyki pracy, a oceny prac są zawyżone. Nie stwierdzono oceny pracy niższej niż dobra.
- Losowo wybrane prace dyplomowe nie spełniają generalnie standardów pisania tego typu prac. Dotyczy to zarówno braku formułowania problemów badawczych, korzystania z literatury, stosowania choćby prostych metod badawczych.
- Prace oceniane są przez promotora, (ocena ta sprowadza się do bardzo lakonicznej formy), i przez recenzenta. Recenzje są poprawne z formalnego punktu widzenia, natomiast zdziwienie budzi fakt niedostrzegania przez osobę oceniającą zupełnej nieraz rozbieżności ocenianego tekstu z kanonem wiedzy ekonomicznej, wynikającej z kierunku studiów, na których przygotowano pracę.

Większość sformułowanych uwag w ocenie w 2006 roku jest nadal aktualna, nie została wyeliminowana.

Ocena końcowa 2 - kryterium ogólnego - ocena: częściowo
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Sposób wyodrębnienia kierunku „ekonomia” z obszaru nauk społecznych dla studiów I stopnia jest właściwy. Wydział sformułował efekty na poziomie kierunku oraz poszczególnych przedmiotów. Natomiast na studiach II stopnia część kierunkowych efektów kształcenia ma charakter efektów specyficznych-specjalnościowych, co powoduje, że niektóre mogą być tylko zrealizowane przez grupę studentów wybierających daną specjalność. Efekty przedmiotowe uwzględniają wymagania dyscypliny ekonomia. Efekty kształcenia nie są dostępne na stronie internetowej uczelni. Zaleca się wyodrębnienie efektów specjalnościowych z efektów kierunkowych co pozwoli na realizację efektów kierunkowych przez wszystkich studentów. Zaleca się opracowanie efektów przedmiotowych dla pełnego programu kształcenia w cyklu uwzględniającym KRR i zapewnienie zgodności między efektami obszarowymi, kierunkowymi, specyficznymi i przedmiotowymi.

2.2) Efekty kierunkowe, jak i przedmiotowe (te które zostały opracowane i przedstawione podczas wizytacji) są sformułowane w sposób zrozumiały i umożliwiające ich weryfikację. W ocenie studentów wizytowanego kierunku, efekty kształcenia są zrozumiałe a sposób ich sformułowania umożliwia opracowanie przejrzystego systemu weryfikacji.

2.3) Uczelnia opracowała system weryfikacji zakładanych efektów kształcenia. System ten obejmuje weryfikację wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. W opisach przedmiotów zawarta jest informacja co do sposobów weryfikacji efektów przedmiotowych, z zaznaczeniem jakie metody weryfikują osiągnięcie konkretnego efektu. Systemem tym objęte są wszystkie etapy procesu kształcenia, m.in.: poszczególne przedmioty w toku studiów, proces dyplomowania oraz proces odbywania i kontroli praktyk zawodowych. Proces dyplomowania obejmujący w szczególności analizę tematyki prac dyplomowych, zasady przeprowadzania egzaminu dyplomowego oraz obsady seminarium należy ocenić nisko. Studenci mają zapewniony odpowiedni dostęp do informacji nt. stosowanego systemu oceny efektów kształcenia.

Zaleca się wprowadzenie wewnętrznej weryfikacji jakości prac dyplomowych i zgodności tematyki z zakładanymi efektami kształcenia. Struktura ocen uzyskiwanych przez studentów powinna zostać wnikliwie przeanalizowana w celu identyfikacji zajęć sprawiających studentom trudności w ich opanowaniu .

2.4) Uczelnia podjęła pierwsze działania związane z monitorowaniem karier zawodowych absolwentów. W 2013 r. przeprowadzono pierwszą edycję badań losów absolwentów za pomocą ankiety internetowej. Badania te miały charakter pilotażowy. Raport z tych badań jest w trakcie realizacji. Zaleca się wykorzystywanie opinii absolwentów do doskonalenia procesu dydaktycznego.

Kryterium 3. Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

3.1).

Program kształcenia dla kierunku „ekonomia” obejmuje opis zakładanych efektów kształcenia oraz program studiów wyłącznie dla studiów niestacjonarnych które Uczelnia

prowadzi. Częścią programu studiów jest plan studiów, sporządzony dla studiów niestacjonarnych.

W przypadku studiów pierwszego stopnia dla cyklu kształcenia wygasającego, który rozpoczął się w r.a. 2011/2012 obowiązują standardy kształcenia. Na studiach niestacjonarnych liczba godzin w toku studiów wynosi 1228 h. Grupa treści podstawowych obejmuje 360 h, za które student otrzymuje 48 punktów ECTS. Grupa treści kierunkowych obejmuje 180 h, za które student otrzymuje 24 punktów ECTS. Wymiar godzinowy tych grup przedmiotów jest równy wymaganiom określonym w standardzie.

Grupy przedmiotów kształcenia podstawowego oraz kierunkowego obejmują wszystkie przedmioty przewidziane w standardzie, w wymaganym wymiarze godzinowym. Program studiów przewiduje zajęcia z języków obcych w wymiarze 120 h, którym przypisano 5 punktów. Ponadto w programie studiów przewidziane są zajęcia z technologii informacyjnej w wymiarze 30 h. Program studiów obejmuje treści poszerzające wiedzę ogólną w łącznym wymiarze ponad 60 h. Liczba punktów ECTS za te przedmioty przekracza liczbę wymaganą standardem. Program studiów przewiduje również zajęcia z ochrony własności intelektualnej. Ćwiczenia, seminaria oraz zajęcia laboratoryjne stanowią 55% ogólnej liczby godzin zajęć. Treści kształcenia są zgodne ze standardami kształcenia.

Praktyki zawodowe obejmują dwa razy po 4 tygodnie, a przepracowane godziny nie są wliczone do programu studiów. Student nie otrzymuje za nie punktów ECTS.

Plan studiów dla studentów studiujących na trzecim roku spełnia wymagania rozporządzenia MNiSW z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki.

Ogólna liczba godzin programu kształcenia na studiach I stopnia dla cyklu kształcenia rozpoczętego w roku akademickim 2012/2013 oraz 2013/2014 wynosi 1437. W strukturze zajęć wykłady stanowią 45% ogółu zajęć, ćwiczenia, laboratoria i seminaria 55%. Struktura zajęć z punktu widzenia stosowanych form sprzyja osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia, szczególnie biorąc pod uwagę specyfikę kierunku „ekonomia” oraz fakt, że kształcenie odbywa się tylko na profilu ogólnoakademickim.

W programie studiów jest podział na specjalności. Trzeba zauważyć, że profil programowy, w tym lista przedmiotów i treści kształcenia proponowanych dwóch specjalności na studiach I stopnia: *Rachunkowość i podatki* oraz *Bankowość i ubezpieczenia* nie wpisują się jednoznacznie w zestaw kierunkowych efektów kształcenia.

Treści programowe w planie studiów zostały podzielone na 5 grup przedmiotów: ogólny, podstawowy, kierunkowy, specjalnościowe wspólne dla wszystkich specjalności, specjalnościowe do wyboru. Treści kształcenia w module podstawowym są na ogół dobrane właściwie (stanowią one głównie przedmioty treści podstawowych i kierunkowych opartych na dobrych praktykach- standardach kształcenia). Znajdujące się w tym module przedmioty (głównie z zakresu mikroekonomii, podstaw makroekonomii, statystyki opisowej, ekonometrii, prawa, zarządzania, rachunkowości) zapewniają uzyskanie dobrych podstaw merytorycznych studiowanego kierunku. Treści kształcenia dla poszczególnych przedmiotów określone są w sylabusach, w części „Zakres tematyczny przedmiotu”. Tematyka poszczególnych przedmiotów określona jest w sposób prawidłowy, na ogół dosyć szczegółowy, osobno z podziałem na treści wykładów i ćwiczeń.

W toku studiów przewidziane są następujące formy zajęć: wykłady, ćwiczenia, laboratoria oraz seminaria (wraz z proseminarium).

Karty przedmiotów zawierają wszystkie niezbędne elementy opisu przedmiotu, to jest: usytuowanie przedmiotu w systemie studiów (kierunek, specjalność, profil, semestr, jednostka, prowadzący, itp.), efekty kształcenia i sposób prowadzenia zajęć (przedmiotowe

efekty, formy zajęć, metody dydaktyczne, treści kształcenia, metody weryfikacji), nakład pracy studenta – bilans punktów ECTS (bilans czasu, literatura).

Analizując treści kształcenia, formy zajęć, efekty kształcenia i sposoby weryfikacji efektów kształcenia ujęte w sylabusach można zauważyć istotne uchybienia, które ograniczają osiąganie zakładanych efektów kształcenia. Wątpliwości budzi możliwość osiągnięcia, poprzez efekty kierunkowe i przedmiotowe, efektu obszarowego S1A_U11, czyli *ma umiejętności językowe na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego*. Program zakłada bowiem w kierunkowych efektach osiągnięcie następujących umiejętności:

K1A_U13 - potrafi przygotować w języku polskim i obcym prace pisemne, w których w sposób precyzyjny i spójny wypowie się na tematy dotyczące zagadnień ekonomicznych, z wykorzystaniem podstawowych ujęć teoretycznych, korzystając zarówno z dorobku ekonomii, jak i dyscyplin pokrewnych.

K1A_U14 - potrafi w sposób precyzyjny i spójny wypowiadać się w języku polskim i obcym, na tematy dotyczące zagadnień ekonomicznych z wykorzystaniem podstawowych ujęć teoretycznych, korzystając zarówno z dorobku ekonomii, jak i dyscyplin pokrewnych.

K1A_U15 - rozumie znaczenie głównych wątków przekazu w złożonych tekstach na tematy konkretne i abstrakcyjne w tym w dyskusji na tematy z zakresu ekonomii. Potrafi prowadzić rozmowę z rodzimym użytkownikiem danego języka na tyle płynnie i spontanicznie, by nie powodować napięcia u którejkolwiek ze stron. Potrafi formułować przejrzyste wypowiedzi ustne i pisemne w szerokim zakresie tematów, wyjaśniać swoje stanowisko rozważając wady i zalety różnych rozwiązań.

Jednocześnie ustala się, że efekty K1A_U13 i K1A_U14 będą osiągnięte realizując program kształcenia przedmiotu język angielski, a efekt K1A_U15 realizując przedmiot Proseminarium (9 godzin). Wsparcie w realizacji powyższych efektów przez tylko te dwa przedmioty jest niewystarczające, co powoduje, że umiejętności te nie będą osiągnięte. Należy sądzić iż Uczelnia nie dostrzegła wszystkich możliwości realizacji tych efektów przez przedstawiony program kształcenia co wymaga ponownej refleksji i korekty sylabusów jak i macierzy efektów kształcenia.

Podobnie, na podstawie macierzy efektów widać, iż tylko jeden przedmiot *Podstawy prawne działalności gospodarczej* wspiera osiągnięcie efektu K1A_W15 - *Zna ogólne zasady tworzenia indywidualnego przedsiębiorstwa, prawne formy jego organizacji, źródła finansowania i czynniki determinujące jego rozwój*, a przedmiot ten dostarcza wiedzy tylko w części związanej z *prawnymi formami organizacji*. Oznacza to, że brak jest wsparcia treściami z zakresu finansowania i innych czynników rozwoju przedsiębiorstwa. Zatem nie ma spójności między zakładanymi efektami kształcenia a ich realizacją.

Program studiów II stopnia oferuje dwie specjalności :- *Ekonomika przedsiębiorstw*, - *Ekonomika transportu*. Program obejmuje ogółem 714 godzin z tego 231 w formie zajęć aktywizujących (około 32,3 % ogółu zajęć co może ograniczać nabywanie zakładanych umiejętności). Stosowane metody dydaktyczne są opisane w sylabusie w części „Metody kształcenia” osobno dla wykładów oraz ćwiczeń. Do najczęściej stosowanych metod dydaktycznych na studiach I jak i II stopnia zaliczyć można m.in.: analizę przypadków, gry dydaktyczne, dyskusję, prezentację multimedialną, burzę mózgów, metodę projektów, działania oparte na autoanalizie, eksperyment psychologiczny, itp. Narzędzia dydaktyczne na ogół są dobrze dobrane, uwzględniając specyfikę przedmiotu.

Karty przedmiotowe dla studiów II stopnia budowane są w oparciu o ten sam formularz co dla studiów I stopnia. Analiza treści kształcenia, efektów kształcenia i metod weryfikacji efektów kształcenia pozwala na sformułowanie kilku uwag szczegółowych:

- przedmiot *Ekonometria i prognozowanie procesów gospodarczych* z uwagi na treści kształcenia nie zawierające metod prognozowania nie realizuje efektu K2A_U06 - *ma umiejętność wykorzystywania zaawansowanych metod i narzędzi prognozowania procesów gospodarczych i społecznych*, natomiast takie przedmioty jak: *Ekonomia menedżerska*,

Prawo gospodarcze, Ekonomika i organizacja przedsiębiorstw, Giełdy i rynek papierów wartościowych, Informatyka w gospodarce, Współczesne koncepcje zarządzania oraz Zarządzanie strategiczne z uwagi na treści kształcenia i metody dydaktyczne wspomagają realizację tego efektu,

- efekt K2A_W18 - *posiada wiedzę z zakresu rachunkowości i finansów przedsiębiorstwa, rozróżnia instrumenty finansowania działalności przedsiębiorstw. Zna narzędzia służące ocenie kondycji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw* według zawartej w raporcie samooceny matrycy efektów kształcenia jest realizowany tylko przez jeden specjalnościowy przedmiot Ekonomika i organizacja transportu, a przecież treści kształcenia wskazują iż będzie realizowany w kilku innych przedmiotach w tym: na przedmiocie *ocena sytuacji finansowej przedsiębiorstwa*.

Ponadto trzeba raz jeszcze przypomnieć że efekty zorientowane na sektor transportu będą realizowane tylko na przedmiotach z zakresu specjalności Ekonomika transportu co sprawia, że studenci specjalności *Ekonomika przedsiębiorstwa* nie osiągną efektów np. K2A W 20, K2A W 21, K2A W 22.

Podsumowując można stwierdzić, że dobór treści kształcenia (oprócz wskazanych uchybień) formy prowadzenia zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne, określone są na ogół w sposób umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia dla kierunku „ekonomia”. Silną stroną programu kształcenia jest wykorzystanie dobrych praktyk czyli bazowanie na standardach kształcenia dla kierunku ekonomia. Jednak wskazane niektóre efekty mają istotne ograniczenia w ich osiąganiu. Zatem ponownego i rzetelnego opracowania wymaga katalog efektów tak, by uwzględniał tylko efekty kierunkowe i wyodrębniał na kolejny poziom efekty specyficzne. Takie podejście usunie wskazane uchybienia. Również ponownego a przede wszystkim rzetelnego opracowania wymaga macierz efektów kształcenia, która wskaże wszystkie zweryfikowane powiązania między treściami kształcenia określonych przedmiotów a efektami kształcenia. Ponadto takie informacje powinny znaleźć się prawidłowo określone w sylabusach. Działania korygujące powinny wskazać, iż wszystkie kierunkowe efekty kształcenia realizowane są przez wszystkich studentów kierunku ekonomia.

Łączna liczba punktów ECTS dla programu studiów kierunku „ekonomia”, jaką student uzyskuje w toku studiów I stopnia wynosi 180 punktów a II stopnia -120 punktów ECTS.

Program studiów I stopnia dla cyklu kształcenia rozpoczętego w roku akademickim 2012/2013 oraz 2013/2014 nie umożliwia studentowi wybór przedmiotów w wymiarze co najmniej 30% łącznej liczby punktów ECTS. Zajęcia przewidziane jako zajęcia do wyboru mają przypisane łącznie 47 punktów ECTS z 180 punktów ECTS ogółem (studia I stopnia) co stanowi 26,1 % ogółu zajęć. W toku studiów przewidziane są moduły specjalnościowe i wybieralne, które składają się z par przedmiotów, z których student wybiera jeden. W planie studiów modułów takich jest 8. Brak jest przydziału punktów ECTS dla 4 tygodniowej praktyki zawodowej.

Na studiach II stopnia wymóg dotyczący umożliwienia studentom wybór zajęć spełniony jest z nadstatkiem. Zajęcia do wyboru (specjalności i przedmioty obieralne oraz seminarium magisterskie) mają przypisane łącznie (79 punktów ECTS z 120 ECTS ogółem) co wynosi 65% punktów ECTS.

Uczelnia nie określiła łącznej liczby punktów ECTS, którą student musi uzyskać na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów. Wykonanie tego rachunku na podstawie sylabusów jest niemożliwe z powodu braku sylabusów dla trzeciego roku studiów w nowym programie realizowanym wg. KRK.

Założona liczba godzin konsultacji z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego jest dosyć wysoka dla poszczególnych przedmiotów i czasami mało realna do osiągnięcia.

Wydział nie określił również łącznej liczby punktów ECTS, którą student musi uzyskać na zajęciach o charakterze praktycznym, co nie było możliwe także do samodzielnego wyliczenia na podstawie sylabusów.

Brak jest także wskazania liczby punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z zakresu nauk podstawowych, to jest z przedmiotów, które dają studentom bardzo dobrą podstawę wiedzy z dziedziny nauk ekonomicznych.

Brak jest również wskazania liczby punktów ECTS za zajęcia oferowane w formie zajęć ogólnouczeniowych. Za zajęcia z wychowania fizycznego na studiach niestacjonarnych pierwszego stopnia jest przypisanych 0 punktów ECTS. (na studiach II stopnia brak zajęć z WF), co nie jest właściwe.

Nakład pracy studenta dla poszczególnych przedmiotów jest określony w sylabusach w części IV „Bilans pracy studenta – bilans punktów ECTS”. Struktura nakładu pracy studenta z poszczególnych przedmiotów jest określona prawidłowo. Liczba punktów jaką student otrzymuje za poszczególne przedmioty odpowiada w przybliżeniu ich wymiarowi godzinowemu. Przy określaniu liczby punktów ECTS dla poszczególnych przedmiotów brana była również pod uwagę trudność danego przedmiotu. Rozkład punktów ECTS pomiędzy semestrami jest nierównomierny (od 27 do 33 punktów w semestrze) „Zespół oceniający zaleca równomierne obciążenia studentów pracą w poszczególnych semestrach a tym samym dostosowanie do obowiązujących przepisów prawnych ,wg których liczba punktów ECTS w semestrze powinna wynosić 30,

W opinii studentów liczba godzin przeznaczona na poszczególne przedmioty jest optymalna względem zakładanych efektów kształcenia. Mimo to, studenci przyznali, że nie są zainteresowani tematyką określania nakładu pracy i czasu, uznając, że nie zwracają na to większej uwagi. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci wyrazili swoją opinię, iż przedmioty, ich sekwencja, dobór form kształcenia oraz treści poszczególnych zajęć są wystarczające do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Wpływ na ocenę ma również obowiązek odbywania praktyk zawodowych, które powinny trwać cztery tygodnie, a odbywać się mają dwukrotnie podczas studiów pierwszego stopnia

W oparciu o analizę systemu ECTS można stwierdzić, że dla programu w cyklu kształcenia rozpoczętym w roku akademickim 2012/2013 i 2013/2014 nie są spełnione warunki określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia w części dotyczącej określania łącznej liczby punktów ECTS oraz rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć zaliczonych przez studenta.

Dla cykli kształcenia, które rozpoczęły studia w cyklu standardowym (obecny trzeci rok studiów pierwszego stopnia), plan studiów przewiduje 180 punktów koniecznych do ukończenia studiów. Ponadto w każdym semestrze student uzyskuje 30 punktów oraz 60 punktów w roku akademickim. Za zajęcia seminaryjne, w tym przygotowanie pracy licencjackiej student otrzymuje 10 punktów. Spełnione są zatem warunki określone w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2006 r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia osiągnięć studenta.

Możliwości indywidualizacji procesu kształcenia wynikają z zapisów Regulaminu studiów (Rozdział 3. Organizacja studiów). W dokumentach tych określone są zasady przyznawania indywidualnej organizacji toku studiów.

Studenci nie wiedzą o możliwości indywidualizacji procesu kształcenia. Należy podkreślić, iż studenci nie widzą takiej potrzeby, w pełni akceptując obecną ofertę edukacyjną. Negatywnej oceny wymaga fakt, iż uczelnia nie uczestniczy w żadnym

programie wymian krajowych i międzynarodowych. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci przede wszystkim zwrócili uwagę na brak możliwości udziału w programie Erasmus, a także wykazali swoją ewentualną chęć udziału w tego typu projektach.

Zatem w żadnym stopniu możliwości systemu ECTS nie są wykorzystywane przy wymianie międzynarodowej studentów.

Kolejność realizacji poszczególnych modułów w planie studiów jest zachowana. Przedmioty z modułu podstawowego i kierunkowego występują na różnych semestrach, ale zachowana jest ich logiczna sekwencja. Struktura planu studiów (podział na moduły) oraz sekwencja przedmiotów jest logiczna i przejrzysta. Rozkład godzinowy przedmiotów w poszczególnych semestrach i latach jest raczej wyrównany, z nieco mniejszą liczbą godzin na ostatnim semestrze ale nie udało się zachować równej liczby 30 punktów ECTS przypisanych zajęciom na poszczególnych semestrach

Studenci wyrazili swoją pozytywną opinię na temat sekwencji przedmiotów i modułów określonych w planie i programie studiów. W ich ocenie na początku nauki realizowane są przedmioty o charakterze ogólnym, które tworzą fundament dla przedmiotów specjalistycznych realizowanych w późniejszym etapie kształcenia. Studenci potwierdzili również, że w przeszłości zgłaszali swoje uwagi w tym zakresie, które zostały w pełni uwzględnione. Jako przykład podano języki obce. Powyższy fakt potwierdziły Władze Wydziału.

W programie studiów pierwszego stopnia przewidziane są praktyki zawodowe w wymiarze 8 tygodni (2 razy po 4 tygodnie), realizowane przez studentów po drugim i czwartym semestrze. Każdy student zobowiązany jest do prowadzenia dzienniczka praktyk, w którym odnotowywane są wszelkie czynności wykonywane przez studenta.

W ocenie studentów dzięki praktykom zwiększyli oni swoje praktyczne przygotowanie do pracy w instytucjach, posiadli świadomość potrzeby ciągłego rozwoju, samokształcenia i podejmowania działań mających na celu pogłębianie zdobytej wiedzy.

Zasady i tryb odbywania i kontroli praktyk jest dobrze opisany. Uczelnia określiła zasady odbywania i kontroli praktyk w „Regulaminie studenckich praktyk zawodowych w PSW w Jaśle”. Brak jest opisu modułu praktyki ze wskazaniem efektów kształcenia (określono cele praktyki) oraz odniesień do efektów kierunkowych.

Terminy praktyk są dobrze wpisane w program studiów, ale ponad 90% studentów ma zaliczona praktykę na podstawie własnej pracy zawodowej. Warunki zaliczenia praktyk reguluje Regulamin studenckich praktyk zawodowych. Praktyki dokumentowane są w dzienniczku praktyk. Zaliczenia praktyki dokonuje nauczyciel akademicki powołany przez Dziekana - Organizator praktyk zawodowych.

Z uwagi na ogólnoakademicki profil kształcenia studenci nie widzą potrzeby rozszerzania form praktycznych w programie studiów. W pełni potwierdzają, że znana była im oferowana organizacja procesu kształcenia. Obecnie prowadzone zajęcia praktyczne ocenili jako w pełni wystarczające do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. W ich opinii dobór przedmiotów oraz treści kształcenia jest spójny z czasem poświęcanym na poszczególne moduły. Forma zajęć umożliwia zdobycie wymaganych umiejętności, a w ich opinii sylwetka absolwenta i struktura jego kwalifikacji w pełni odpowiada założonym celom

Łącznie na Wydziale na kierunku „ekonomia” studiuje 229 studentów (stan na dzień wizytacji). Na studiach I stopnia: I rok 28 osób (1 grupa ćw.), II rok 35 (1 grupa ćw.), III rok 48 osób (2 grupy ćw.), studia II stopnia, 1 semestr 55 osób (2 grupy ćw.), 2 semestr 63 osoby

(2 grupy ćw.). Można stwierdzić, że liczebności grup nie są duże i nie stanowią przeszkody w realizacji efektów kształcenia.

Na studiach niestacjonarnych zajęcia zaplanowane są na 10 zjazdach (plus ostatni zjazd uzupełniający). Zajęcia odbywają się w nieregularnych godzinach, na ogół w blokach 4x45 minut z przerwami o różnej długości (na ogół pięciominutowe i dziesięciominutowe). Brak występowania „okienek” w planie studiów potwierdzili studenci na spotkaniu z przedstawicielem Zespołu Oceniającego.

Organizacja zajęć, biorąc pod uwagę liczebność grup oraz harmonogram zajęć, zapewnia realizację efektów kształcenia.

Studenci wybitnie uzdolnieni w ramach indywidualizacji procesu kształcenia mają możliwość, przewidzianą regulaminem studiów, ubiegania się o studiowanie według indywidualnego programu nauczania. Obecnie nie ma przypadków studiowania według indywidualnego programu nauczania. Wybitnie uzdolnieni studenci mogą studiować pod kierunkiem opiekuna naukowego według indywidualnego planu studiów i programu nauczania z zastrzeżeniem, że program taki musi zawierać wszystkie treści programowe umieszczone w standardach kształcenia i programie studiów Uczelni dla kierunku „ekonomia”.

Zgodnie z regulaminem studiów student ma prawo do studiowania według indywidualnego planu studiów, lecz nie wcześniej niż po zaliczeniu pierwszego roku studiów. Możliwa jest również indywidualizacja organizacji zajęć w semestrze lub roku. Studenci w uzasadnionych przypadkach mogą się także ubiegać o indywidualną organizację studiów. Podanie składa się do dziekana na specjalnie przygotowanym formularzu. Do formularza powinny być dołączone załączniki uzasadniające przyczyny składania takiego wniosku.

Wydział nie posiada osobnej oferty kształcenia dla studentów niepełnosprawnych, ale studenci niepełnosprawni mogą skorzystać z dosyć często stosowanej na Wydziale indywidualizacji procesu kształcenia. Studenci ocenili, iż prawo do indywidualizacji procesu kształcenia jest im mało znane. Sugeruje się prowadzenie działań informacyjnych wśród studentów, które miałyby dotyczyć możliwości indywidualizacji procesu kształcenia.

Uczelnia dostosowana jest do potrzeb studentów niepełnosprawnych, deklaruje również indywidualne podejście przy ustalaniu programu kształcenia. Regulamin studiów zapewnia możliwość indywidualnej organizacji zajęć, a także zmianę formy sprawdzania wiedzy. Dotychczas nie odnotowano przypadków studentów z niepełnosprawnością wymagającą indywidualizacji procesu kształcenia.

3.2)

Ocena programu kształcenia na kierunku „ekonomia” zarówno na studiach I jak i II stopnia pozwala stwierdzić, że jest pewna rozbieżność między formalnym opisem programu kształcenia a jego realizacją. Patrząc na realizację programu to można uznać, że na ogół efekty kształcenia kierunkowe są wspierane treściami i formą kształcenia poszczególnych przedmiotów, co pozwala na osiągnięcie tych efektów. Natomiast przedstawiony opis formalny programu kształcenia pokazuje, że nie została zachowana pełna spójność między: efektami kształcenia na poziomie kierunku, specjalności i przedmiotów a treściami kształcenia. Na podstawie macierzy efektów kształcenia można zauważyć, że uczelnia nie dostrzegła możliwości oddziaływania niektórych przedmiotów na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Ponadto niektóre wskazane wyżej efekty kształcenia nie są wystarczająco wspierane przez oferowane przedmioty. Dla uzyskania spójności programu brak jest pełnej palety zajęć do wyboru na studiach I stopnia. Z drugiej strony trzeba zauważyć, że realizacja programu studiów daje możliwość osiągnięcia większości efektów kształcenia mimo, że macierz odniesień tego nie podkreśla. Ocenę spójności programu kształcenia ogranicza również brak kart przedmiotów dla pełnego cyklu kształcenia. Zatem

dla uzyskania pełnej spójności konieczna jest weryfikacja katalogu efektów kierunkowych i wyodrębnienie efektów specjalnościowych oraz wskazanie na właściwe powiązania między efektami kierunkowymi i przedmiotowymi. Konieczne jest uzupełnienie brakujących kart przedmiotów i wskazanie w nich na powiązania z efektami kierunkowymi. Organizacja zajęć nie ogranicza spójności i jest właściwa. Praktyki dobrze wpisują się w całość koncepcji kształcenia.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego - znacząco, Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Realizowany program studiów na kierunku „ekonomia” ma strukturę modułową. Zachowana jest kolejność modułów oraz przedmiotów. Czas trwania studiów jest w wystarczający do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Struktura form zajęć nie stanowi przeszkody w osiąganiu efektów kształcenia. Praktyki są realizowane prawidłowo. Organizacja studiów w zakresie liczebności grup nie budzi zastrzeżeń. Brak jest wymaganych do opisu programu elementów nakładów pracy ujętych w punktach ECTS (udział zajęć z bezpośrednim udziałem nauczyciela, odpowiedniego udziału zajęć do wyboru, wskazania punktów ECTS dla udziału zajęć praktycznych, udziału zajęć z nauk podstawowych), a także części sylabusów (np. dla przedmiotów przewidzianych na III roku studiów który rozpocznie się w roku 2014/2015, praktyki zawodowej i seminarium dyplomowego). Program studiów na kierunku „ekonomia” na ogół umożliwia osiągnięcie celów i efektów kształcenia, ale dostrzeżono istotne ograniczenia w tej realizacji.

3.2) Ocena programu kształcenia na kierunku „ekonomia” zarówno na studiach I jak i II stopnia pozwala stwierdzić, że jest pewna rozbieżność między formalnym opisem programu kształcenia a jego realizacją. Patrząc na realizację programu to można uznać że na ogół efekty kształcenia kierunkowe są wspierane treściami i formą kształcenia poszczególnych przedmiotów, co pozwala na osiąganie tych efektów. Natomiast przedstawiony opis formalny programu kształcenia pokazuje, że nie została zachowana pełna spójność między: efektami kształcenia na poziomie kierunku, specjalności i przedmiotów a treściami kształcenia. Na podstawie macierzy efektów kształcenia można zauważyć, że uczelnia nie dostrzegła możliwości oddziaływania niektórych przedmiotów na osiąganie zakładanych efektów kształcenia. Dla uzyskania pełnej spójności zaleca się weryfikację katalogu efektów kierunkowych i wyodrębnienie efektów specjalnościowych, uzupełnienie brakujących kart przedmiotów oraz wskazanie na właściwe powiązania między efektami kierunkowymi i przedmiotowymi.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

4.1).

Na ocenianym kierunku *ekonomia* na studiach I i II stopnia ogółem prowadzi zajęcia 37 osób, w tym 12 nauczycieli zaliczanych przez Uczelnię do minimum kadrowego studiów I i II stopnia zatrudnionych w Uczelni jako podstawowym miejscu pracy. Struktura kwalifikacyjna osób prowadzących zajęcia związana jest z potrzebami procesu dydaktycznego. Kadra reprezentuje z uwagi na dorobek naukowy w znaczącej części obszar nauk społecznych, w tym dziedzinę nauk ekonomicznych 20 osób, z tego dyscyplinę *ekonomia* - 16 osób i 3 osoby dyscyplinę: nauki o zarządzaniu i jedna w dyscyplinie finanse..

Dziedzinę nauk prawnych a dyscyplinę prawo reprezentuje jedna osoba, dziedziną nauk społecznych, w tym dyscyplinę socjologia 3 osoby. Ponadto w procesie dydaktycznym bierze udział 4 przedstawicieli nauk technicznych posiadających dorobek w zakresie logistyki, 3 przedstawicieli nauk ścisłych posiadających wykształcenie matematyczne i informatyczne. Lektoraty z języków obcych prowadzą cztery osoby z odpowiednim wykształceniem w zakresie filologii angielskiej. Z uwagi na wykształcenie formalne na kierunku *ekonomia* zajęcia prowadzi siedmiu nauczycieli ze stopniem naukowym doktora habilitowanego lub tytułem naukowym profesora, 14 doktorów i 16 magistrów. Struktura kwalifikacyjna kadry realizującej proces dydaktyczny z uwagi na dorobek naukowy jak i wykształcenie formalne pozwala na osiąganie przez studentów zakładanych efektów kształcenia.

W kadrze dominują osoby posiadające dorobek naukowy w dyscyplinie *ekonomia* co odpowiada potrzebom procesu dydaktycznego. Ponadto osoby reprezentują dyscypliny wspomagające kształcenie na kierunku *ekonomia* jak np. prawo, socjologia, matematyka.

Załącznik nr 5 Nauczyciele akademicki realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Cz. I. minimum kadrowe. Cz. II. pozostali nauczyciele akademicki.

4.2).

Teczki osobowe zawierają dokumenty pozwalające na ocenę, czy nauczyciel akademicki spełnia wymagania do zaliczenia do minimum kadrowego na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku *ekonomia*, tj. czy posiada odpowiednie kwalifikacje naukowe (stopnie i tytuły naukowe oraz dorobek lub posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla ocenianego kierunku studiów – zgodnie z wymaganiami określonymi w § 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.), w jakim wymiarze realizują pensum dydaktyczne, a także czy złożył nie później niż do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki oświadczenie o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku *ekonomia* w Podkarpackiej Szkole Wyższej im. bł. ks. Władysława Findysza w Jaśle na Wydziale Ekonomii, Transportu i Gospodarki Przestrzennej, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 112a ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572 i 742). W Uczelni wszystkie oświadczenia zostały podpisane w terminie zgodnym z wymaganiami określonymi w przepisach ustawy, tj. w czerwcu 2013 r., *za wyjątkiem 4 osób, które zostały zatrudnione w Uczelni od 1 października 2013 r.*

Sześć osób zostało zatrudnionych w Uczelni na stanowiskach (profesora i docenta) niezgodnych z postanowieniami art. 110 ust. 1 ustawy. Ponadto z umów o pracę zawartych z nauczycielami akademickimi nie wynika, iż Uczelnia stanowi dla nich podstawowe miejsce pracy w rozumieniu przepisów ustawy, zgodnie z zapisami art. 119 ust. 1 pkt. 3 ustawy, co w przypadku prowadzenia kształcenia na studiach drugiego stopnia jest warunkiem niezbędnym do wypełnienia wymogów określonych w § 13 ust. 2 wyżej wymienionego rozporządzenia.

Zgodnie z informacjami zawartymi w tych oświadczeniach wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby stanowią minimum kadrowe nie więcej niż dwukrotnie, a więc zgodnie z wymaganiami określonym w art. 112 a ust. 1 i 2 ustawy.

11 osób zatrudnionych jest w Uczelni na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy (w tym 10 na studiach II stopnia i jedna osoba na studiach I stopnia),

nie krócej niż od początku semestru studiów, a więc zgodnie z wymogami § 13 ust. 1 i 2 wymienionego wyżej rozporządzenia. **Wymogu tego nie spełniają 2 osoby (jedna z tych osób jest zatrudniona na $\frac{3}{4}$ etatu, druga z nich na $\frac{1}{2}$ etatu),** bowiem osobom tym przewidziano zajęcia dopiero w trzecim semestrze pierwszego cyku kształcenia na studiach drugiego stopnia, a więc zgodnie z § 9 ust. 3 tego rozporządzenia. Niezbędne jest zatem ich zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy, od początku letniego semestru roku akademickiego 2013/2014 i powierzenie im prowadzenia zajęć w wymiarze określonym w § 13 ust. 3 rozporządzenia, o którym mowa powyżej, tj. 60 godzin.

Prawie wszystkie (11 osób) wyżej wymienione osoby przeprowadzą osobiście na kierunku *ekonomia*, co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych (samodzielni nauczyciele akademicki) oraz co najmniej 60 godzin (doktorzy), co spełnia wymagania określone w § 13 ust. 3 wymienionego wyżej rozporządzenia.

Uczelnia do minimum kadrowego kierunku *ekonomia* - studia I i II stopnia w raporcie samooceny zaproponowała 13 osób, w tym dla studiów I i II stopnia - 12 osób oraz jedną osobę do minimum kadrowego wyłącznie do studiów I stopnia. Ponadto na spotkaniu podsumowującym Władze Uczelni poinformowały, iż zamierzają zatrudnić jeszcze jednego nauczyciela akademickiego ze stopniem doktora. W piśmie z dnia 14 stycznia 2014 roku nadesłano dokumenty jednego nauczyciela tj. umowę o pracę na czas określony w pełnym wymiarze czasu pracy, dyplom doktorski oraz oświadczenie o podjęciu pracy i zadeklarowaniu się do minimum kadrowego. **Nie nadesłano informacji o dorobku naukowym.**

Kierunek *ekonomia* uczelnia przyporządkowała do obszaru nauk społecznych, zaś efekty kształcenia określiła w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie: *ekonomia*. Wszyscy proponowani do minimum kadrowego nauczyciele akademicki reprezentują poprzez wykształcenie formalne, a więc dyplomy doktorskie, habilitacyjne i tytuły naukowe profesora- obszar nauk społecznych. Zespół oceniający biorąc pod uwagę: kwalifikacje formalne, aktualny dorobek naukowy, obciążenia dydaktyczne oraz złożone oświadczenia ze zgłoszonych 14 osób do minimum kadrowego zaliczył 12 osób w tym: do minimum kadrowego studiów I i II stopnia 11 osób (6 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 5 doktorów), a jednego doktora, zgodnie z oświadczeniem, do minimum kadrowego studiów I stopnia. Osoby zaliczone do minimum kadrowego posiadają dorobek naukowy należący do dziedziny nauk ekonomicznych do dyscypliny *ekonomia* – 12 osób a więc do dyscypliny w których określone zostały efekty kształcenia. Osoby zaliczone do minimum kadrowego posiadają dorobek dotyczący: globalizacji, integracji europejskiej, rozwoju regionalnego, finansów przedsiębiorstw , bezpieczeństwa ekonomicznego.

Zdaniem Zespołu oceniającego niektóre osoby powinny niezwłocznie zintensyfikować swoją aktywność naukową, gdyż ma ona dość skromny wymiar.

Zespół oceniający do minimum kadrowego nie zaliczył dwóch osób ze stopniem doktora z uwagi na brak aktualnego dorobku naukowego. Jedna z niezaliczonych osób posiada w ostatnich pięciu latach jedną publikację –artykuł, co nie pozwala uznać, iż posiada aktualny dorobek naukowy w jednej z dyscyplin naukowych, w której zostały określone efekty kształcenia a druga nie przedstawiła informacji dotyczących dorobku naukowego, a ponadto uczelnia nie wskazała jakie będzie prowadzić zajęcia dydaktyczne (co nie spełnia wymogu ujętego w § 12 ust. 3 rozporządzenia wymienionego w załączniku 1).

Uczelnia spełnia wymagania dotyczące minimum kadrowego kierunku *ekonomia* dla studiów I stopnia, Do minimum kadrowego zaliczono bowiem 6 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 6 doktorów posiadających dorobek naukowy w dyscyplinie *ekonomia* w której określono efekty kształcenia dla kierunku *ekonomia*. Uczelnia *nie spełnia* wymogów minimum kadrowego określonych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

z dnia 5.10.2011 r. (§ 14 ust.1) dla kierunku *ekonomia* na poziomie studiów II stopnia, gdyż brak jest jednej, osoby ze stopniem naukowym co najmniej doktora posiadającej dorobek naukowy w dyscyplinie, w której określone zostały efekty kształcenia i posiadającej odpowiednie obciążenie dydaktyczne, która zostanie zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy, od początku letniego semestru roku akademickiego 2013/2014 (zgodnie z § 9 ust. 3 cytowanego rozporządzenia- z dnia 23 sierpnia 2012 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia). Do minimum kadrowego studiów II stopnia zaliczono bowiem 6 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 5 doktorów posiadających dorobek naukowy w dyscyplinie *ekonomia*. Jednak na podstawie § 9 ust. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego - z dnia 23 sierpnia 2012 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia Uczelnia ma obowiązek spełnienia warunków minimum kadrowego z początkiem ostatniego roku studiów pierwszego cyklu kształcenia. Zatem Uczelnia powinna, aby warunki minimum kadrowego dla studiów II stopnia były spełnione, z pierwszym dniem letniego semestru roku akademickiego 2013/2014 zatrudnić w pełnym wymiarze czasu pracy, osobę posiadającą stopień naukowy co najmniej doktora i aktualny dorobek naukowy w dyscyplinie *ekonomia* powierzając jej właściwą liczbę godzin zajęć.

Skład minimum kadrowego na kierunku *ekonomia* prowadzonego na Wydziale Ekonomii, Transportu i Gospodarki Przestrzennej w perspektywie długookresowej nie jest trwale stabilny, wprowadzie 8 osób wskazanych do minimum kadrowego zatrudnionych zostało na czas nieokreślony, zaś pozostałych 5 osób – na czas określony, tj. do 30.09.2014 r.

Zespół oceniający pragnie jednak zaznaczyć iż skład minimum kadrowego się zmienił w stosunku do propozycji minimum określonej we wniosku o nadanie uprawnienia do prowadzenia studiów II stopnia, a więc nie zachowano podstawowej stabilności już w pierwszym roku uruchomienia kształcenia na studiach II stopnia. Uprawnienia do prowadzenia studiów II stopnia nakładają na Uczelnie szczególny obowiązek prowadzenia polityki kadrowej zapewniającej prowadzenie badań naukowych a więc wymagającej relatywnie wysokiej stabilności zatrudnienia a w szczególności stabilności minimum kadrowego.

Warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *ekonomia*, do liczby studentów na tym kierunku jest spełniony dla studiów I stopnia i wynosi (1 : 10), co spełnia wymagania określone w § 17 ust.1,pkt. 3 cytowanego wyżej rozporządzenia. Natomiast dla studiów II stopnia nie określono tego wskaźnika z uwagi na brak spełnienia wymogu minimum kadrowego.

Obsada zajęć na ogół zachowuje zasadę zgodności między zakresem merytorycznym przedmiotu a kwalifikacjami naukowymi nauczycieli akademickich prowadzących ten przedmiot. Jednak dla kilku przedmiotów przewidziano obsadę zajęć, która budzi zastrzeżenia. I tak przedmiot *Ekonomika transportu i logistyki* - prowadzony jest przez przedstawiciela nauk technicznych. Zespół oceniający uważa, że taki przedmiot zyskałby na przekazie gdyby prowadzony był na przykład przez dwóch nauczycieli: przedstawiciela nauk ekonomicznych i technicznych. Specjalista z zakresu nauk o zarządzaniu prowadzi przedmiot *statystyka opisowa, ekonometria* nie posiadając z tego zakresu dorobku naukowego. Osoba posiadająca wykształcenie z zakresu *ekonomika produkcji i obrotu rolnego* prowadzi przedmioty: *rachunkowość i rachunek kosztów* posiadając jedynie doświadczenie pedagogiczne z zakresu szkoły średniej. Przedmiot *logistyka w zarządzaniu* prowadzony jest przez osobę nie posiadającą w tym zakresie dorobku naukowego.

Ponadto niektóre wykłady powierzono osobom z wykształceniem magisterskim, ale posiadającym doświadczenie zawodowe jak np. przedmioty: *ubezpieczenia*, *podstawy e-biznesu*, *rachunkowość zarządcza*. Należy rozważyć zmianę formy tych zajęć np. z wykładów na warsztaty.

Zespół oceniający zwraca ponadto uwagę, iż w proces dydaktyczny studiów II stopnia powinni w większym stopniu być zaangażowani samodzielni nauczyciele akademicki (obecnie tylko pięć przedmiotów prowadzonych jest przez dwóch samodzielnych nauczycieli akademickich).

Załącznik nr 6 Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena.

Zajęcia prowadzone były zgodnie z planem zajęć. Studenci wykazywali na wizytowanych zajęciach dużą aktywność i dobrze radzili sobie z dyskusją i aktywnością podczas ich przebiegu.

4.3).

Rozmowy przeprowadzone podczas wizytacji z Władzami Uczelni pozwalają stwierdzić, że podstawowym kryterium w polityce zatrudnienia stanowiły potrzeby procesu dydaktycznego. Z uwagi na ścisłe powiązanie bezpieczeństwa finansowego Uczelni z liczbą studentów władze, przy zatrudnieniu każdego pracownika kierują się efektywnością zatrudnienia oraz gotowością ich zatrudnienia jako podstawowym miejscem pracy w rozumieniu Ustawy. Zatem bierze się pod uwagę możliwość zapewnienia realizacji pensum dydaktycznego i przede wszystkim kwalifikacje naukowe, doświadczenie dydaktyczne, prestiż w środowisku akademickim zatrudnianej kadry. Dostrzegając trudności Uczelni w zakresie prowadzenia racjonalnej polityki zatrudnienia, z uwagi na rozmiary kształcenia, położenie geograficzne Zespół Oceniający uważa, iż Uczelnia powinna opracować strategię zatrudnienia, która pozwoli na utrzymanie uprawnień do prowadzenia studiów II stopnia na kierunku *ekonomia*. Strategia ta powinna między innymi uwzględnić szczególne warunki dla osób, które mogą w perspektywie uzyskać stopień naukowy doktora habilitowanego.

Kadra na spotkaniu z Zespołem oceniającym podkreśliła, iż możliwe jest uzyskanie wsparcia finansowego na uczestnictwo w konferencjach naukowych. Wskazano na możliwości jakie przynosi realizacja zespołowych projektów naukowych finansowanych przez UE. Uczelnia rozpoczyna dopiero kształcenia na studiach II stopnia nie zostały jeszcze wypracowane dojrzałe formy wspierania rozwoju naukowo-dydaktycznego kadry akademickiej.

Na spotkaniu z kadra akademicką przewodnicząca Zespołu przedstawiła cele wizytacji oraz kryteria oceny programowej stosowanej przez Polską Komisję Akredytacyjną. Dyskusja toczyła się wokół perspektyw rozwojowych kierunku *ekonomia* w aspekcie studiów II stopnia. Kadra podkreślała dobrą motywację studentów do studiów II stopnia. Uznano, że udział w projektach naukowych pozwolił na opracowanie podręczników jak np. *Matematyka dla ekonomistów* itp. wprowadzenie nowych podejść w przedmiotach informatycznych.

W stosunku do roku 2006, w którym odbyła się pierwsza ocena jakości kształcenia na kierunku *ekonomia*, nastąpiły bardzo duże zmiany w składzie tego minimum, bowiem tylko 2 osoby (2 doktorów), to nauczyciele akademicki, którzy tworzyli to minimum w roku 2006.

Nie jest możliwe stwierdzenie czy Uczelnia dla wszystkich osób jest podstawowym miejscem pracy w rozumieniu przepisów ustawy, bowiem w umowach o pracę brak jest takiej informacji, co w przypadku prowadzenia kształcenia na studiach drugiego stopnia jest warunkiem niezbędnym do wypełnienia wymagań określonych w tych przepisach.

Ocena końcowa 4 - kryterium ogólnego - **ocena: znacząco**

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1) Liczba nauczycieli akademickich oraz ich struktura kwalifikacji naukowych pozwala na realizację zakładanych efektów kształcenia.

4.2).Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry zgłoszonej do minimum kadrowego są u zdecydowanej większości osób odpowiednie do realizacji programu kształcenia, przy czym Uczelnia ma niedobór kadry tworzącej minimum kadrowe na studiach II stopnia. Uczelnia spełnia wymagania dotyczące minimum kadrowego kierunku *ekonomia* dla studiów I stopnia, Do minimum kadrowego zaliczono bowiem 6 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 6 doktorów posiadających dorobek naukowy w dyscyplinie *ekonomia* w której określono efekty kształcenia dla kierunku *ekonomia*. Uczelnia *nie spełnia* wymogów minimum kadrowego określonych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5.10.2011 r. (§ 14 ust.1) dla kierunku *ekonomia* na poziomie studiów - II stopnia, gdyż brak jest jednej , przedstawionej przez Uczelnię , osoby ze stopniem naukowym co najmniej doktora posiadającej dorobek naukowy w dyscyplinie, w której określone zostały efekty kształcenia i posiadającej odpowiednie obciążenie dydaktyczne, która zostanie zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy, od początku letniego semestru roku akademickiego 2013/2014 (zgodnie z § 9 ust. 3 cytowanego rozporządzenia- z dnia 23 sierpnia 2012 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia). Do minimum kadrowego studiów II stopnia zaliczono bowiem 6 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 5 doktorów posiadających dorobek naukowy w dyscyplinie *ekonomia*. Jednak na podstawie § 9 ust. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego - z dnia 23 sierpnia 2012 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia Uczelnia ma obowiązek spełnienia warunków minimum kadrowego z początkiem ostatniego roku studiów pierwszego cyklu kształcenia. Zatem Uczelnia powinna , z pierwszym dniem letniego semestru roku akademickiego 2013/2014 zatrudnić w pełnym wymiarze czasu pracy , osobę posiadającą stopień naukowy co najmniej doktora i aktualny dorobek naukowy w dyscyplinie *ekonomia* powierzając jej właściwą liczbę godzin zajęć.

Do minimum kadrowego studiów I i II stopnia nie zaliczono dwóch doktorów z powodu braku aktualnego dorobku naukowego w dyscyplinie *ekonomia*. Zaleca się sporządzenie umów o pracę zgodnie z wymogami zawartymi w odpowiednim Rozporządzeniu MNiSZW .

4.3) Polityka kadrowa Uczelni preferuje zatrudnianie kadry z dużym doświadczeniem dydaktycznym. Władze Uczelni powinny podjąć wysilek tworzenia warunków dla rozwoju naukowego kadry w szczególności kadry doktorskiej i asystentów. Polityka kadrowa Uczelni powinna uwzględniać działania ,które pozwolą na spełnienie wymogów minimum kadrowego.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia posiada własny, bardzo ładnie położony o ładnej architekturze budynek oddany do użytku w roku 2008 o ogólnej powierzchni 3200 metrów kwadratowych dostosowany do procesu dydaktycznego uczelni wyższej. Budynek znajduje się przy ulicy Na Kotlinę 8 i stanowi własność Uczelni. W budynku są trzy aule dla odpowiednio 300, 195 i 158 osób. Aule te są wyposażone w rzutniki multimedialne oraz nagłośnienie. W uczelni jest 8 sal projektowych na 32 osoby każda. Zarówno w salach wykładowych jak i ćwiczeniowych zamontowane są ekrany do wykorzystania odpowiedniego sprzętu w tym rzutników multimedialnych. Budynek wyposażony jest w 2 pracownie komputerowe zawierające łącznie 52 zestawy komputerowe z odpowiednim oprogramowaniem w tym do prowadzenia zajęć specjalistycznych np. wykorzystujących oprogramowanie : Płatnik, Mała firma. W raporcie samooceny wyszczególniono całkowite wyposażenie pracowni komputerowych co potwierdził ogląd pracowni. W skład oprogramowania pracowni I wchodzi: system operacyjny Windows Vista Ultimate, oprogramowanie biurowe Microsoft Office Professional Plus 2007, oprogramowanie antywirusowe Eset Smart Security, program teletransmisji Płatnik 8.01.001, kompleksowy system zarządzania firmą transportową System PasCom – wersja edukacyjna z dedykowanym centralnym zarządzaniem bazodanowym, oprogramowanie Mała Firma – rozwiązaniem dla osób prowadzących własną działalność gospodarczą - wersja demonstracyjna, oprogramowania narzędziowe niezbędne do prawidłowego funkcjonowania zestawu komputerowego. W skład oprogramowania pracowni II wchodzi: system operacyjny Windows 7 Professional 64-bit, oprogramowanie biurowe Microsoft Office Professional Plus 2010, oprogramowanie antywirusowe Eset Smart Security, oprogramowanie wspomagania projektowania AutoCad Edukation Master Suite 2012, oprogramowanie C-Geo do tworzenia i prezentacji map numerycznych, oprogramowanie MikroMap 5.1, oprogramowanie WinKalk 3.9, oprogramowania narzędziowe niezbędne do prawidłowego funkcjonowania zestawu komputerowego.

Pracownia III znajduje się w trakcie organizacji – co już wskazano w 2012 roku we wniosku o nadanie uprawnień do prowadzenia studiów II stopnia na kierunku ekonomia.

W budynku znajduje się bezprzewodowa sieć WIFI

W budynku znajduje się biblioteka wraz z 6 stanowiskami pracy, która czynna jest 5 dni w tygodniu (od wtorku do soboty) w godz. 8.00 – 16.00. Ponadto brak czytelników nie tworzy właściwych warunków do pracy naukowej jak i przygotowania się studentów do zajęć w tym w szczególności do pisanie prac magisterskich

Z wypożyczalni mogą korzystać studenci i pracownicy uczelni. Biblioteka wyposażona jest w cztery stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu. Z których mogą korzystać również osoby niepełnosprawne. Zespół oceniający uważa iż godziny i dni pracy biblioteki powinny zostać dostosowane do potrzeb studentów niestacjonarnych oraz pracowników naukowo-dydaktycznych.

Biblioteka liczy 4590 pozycji. Biblioteka nie jest skomputeryzowana. Obecnie trwają prace nad wprowadzeniem księgozbioru do programu V Bibliotekarz MET 1.6.0.7. Podkarpacka Szkoła Wyższa w ramach wymiany bibliotecznej współpracuje z 12 Uczelniami skupionymi w regionach Polski południowo-wschodnim i centralnym. W najbliższym czasie planowy jest zakup czytnika do obsługi kodów kreskowych oraz wprowadzanie cyfrowych

kart bibliotecznych dla czytelników a także dostęp do systemu dla czytelników poprzez interfejs WWW.

Podkarpacka Szkoła Wyższa w Jaśle podpisała Umowę z Wyższą Szkołą Ekonomiczną w Białymstoku na udział w projekcie pt. „Organizacja i wdrożenie ogólnopolskiego elektronicznego systemu komercjalizacji recenzowanych prac naukowych przy Wyższej Szkole Ekonomicznej w Białymstoku”, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013. Projekt zakłada podpisanie 100 umów z jednostkami naukowymi w Polsce, w ramach, których każda z nich przekaże, za odpowiednią odpłatnością, recenzowane publikacje. Zgodnie z założeniami Projektu w bazie znajdzie się co najmniej 8 tysięcy recenzowanych publikacji naukowych, autorstwa naukowców z całej Polski. Zespół oceniający uważa, iż należy systematycznie uzupełniać zbiory biblioteczne a w szczególności rozszerzyć prenumeratę czasopism.

Studenci mają także do dyspozycji odpowiednie zaplecze: szatnię oraz parking mogący pomieścić 150 samochodów. Na parterze i na piętrze znajdują się automaty do napojów. Budynek Uczelni jest dostosowany dla potrzeb studentów niepełnosprawnych - ma podjazd oraz windę.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci pozytywnie wypowiadali się na temat infrastruktury wykorzystywanej w trakcie realizacji procesu kształcenia. Ocenili, iż nowoczesny budynek w pełni pozwala realizować proces kształcenia, a sale wykładowe oraz ćwiczeniowe uznali za dobrze przystosowane. Na uwagę zasługuje fakt, iż na prośbę studentów wszystkie sale, w których odbywają się zajęcia zostały wyposażone w rzutniki multimedialne. Studenci potwierdzili powyższą informację oraz przyznali, że zakupiony sprzęt jest używany w trakcie procesu kształcenia.

Dostęp do pracowni informatycznych oraz możliwość korzystania ze stanowisk komputerowych dla studentów, które usytuowane są w holu oraz w bibliotece, studenci uznali za wystarczający. Należy zwrócić uwagę, iż w raporcie samooceny uczelni zadeklarowała dostęp do trzech nowoczesnych laboratoriów informatycznych, podczas gdy w czasie prowadzonej wizytacji (grudzień 2013 r.) w użytku były tylko dwie pracownie, a Władze Wydziału nie były w stanie określić konkretnego terminu uruchomienia trzeciej pracowni. Studenci nie zgłaszali negatywnych uwag w temacie wyposażenia sal laboratoryjnych oraz dostępnego oprogramowania określając je jako wystarczające.

Zespół oceniający zwrócił szczególną uwagę na pracę biblioteki i jej dostępność. Studenci wskazali nieprawidłowości oceniając, iż dopiero od semestru zimowego roku akademickiego 2013/14 funkcjonowanie biblioteki można uznać za zadowalające. Studenci przyznali, że w poprzednich semestrach zgłaszali swoje uwagi co do pracy biblioteki. Działanie systemu bibliotecznego jest aktualnie doskonałe i oddawane do użytku studentów. Z powodu prowadzenia obecnie studiów jedynie w trybie niestacjonarnym, których zjazdy odbywają się w soboty i niedziele, należy rozważyć zmianę pracy biblioteki tak, aby można było z niej korzystać w czasie zjazdów od piątku do niedzieli. Obecnie w **niedziele studenci nie mają możliwości skorzystania ze zbiorów bibliotecznych**. Sam księgozbiór studenci ocenili jako wystarczający i umożliwiający realizację zakładanych efektów kształcenia. Należy zwrócić szczególną uwagę na funkcjonowanie biblioteki oraz kontynuować podjęte już działania naprawcze.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci zwrócili uwagę na zbyt mały parking przy uczelni. Część studentów, a także przedstawiciele samorządu studenckiego negatywnie oceniła brak na terenie uczelni bufetu z ciepłymi posiłkami.

Z uwagi na prowadzone kształcenia na studiach niestacjonarnych praktyki zawodowe na ogół odbywają się w miejscach pracy studentów. Praktyki odbywają się w urzędach gmin, bankach, przedsiębiorstwach. Na podstawie otrzymanych informacji można stwierdzić, że w wymienionych instytucjach i przedsiębiorstwach można realizować zakładane efekty kształcenia.

Uczelnia za pośrednictwem Biura Karier organizuje program praktyk studenckich, a samo działanie tego systemu studenci oceniają jako pozytywne. W opinii studentów dobór instytucji, w których realizowane są praktyki współorganizowane przez Uczelnię jest odpowiedni do osiągnięcia umiejętności związanych z procesem kształcenia na ocenianym kierunku. Studenci mają możliwość szukania miejsca odbywania praktyk we własnym zakresie, jak i za pośrednictwem uczelni. Z racji specyfiki studentów niestacjonarnych, którzy niejednokrotnie pracują w zawodzie związanym ze studiowanym kierunkiem, działania prowadzone w kierunku umożliwiania i zaliczania im praktyk studenckich w miejscu dotychczasowej pracy ocenia się pozytywnie.

Na pozytywną ocenę zasługuje program płatnych międzynarodowych praktyk studenckich, w którym biorą udział studenci ocenianego kierunku. Wśród studentów zauważa się duże zainteresowanie organizowanymi wyjazdami, a studenci, którzy wzięli w nich udział określają to jako znaczący atut uczelni.

Ponieważ w roku 2008 Uczelnia stała się właścicielem nowoczesnego budynku dydaktycznego – współfinansowanego z funduszy UE - można uznać że polityka finansowa Uczelni prowadzona była zgodnie z jej priorytetami rozwojowymi i że możliwy będzie dalszy rozwój, w tym kierunku *ekonomia*.

Budynek i sale są przystosowane do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Budynek Uczelni jest przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową, a także z upośledzeniami narządu słuchu i wzroku. Z racji braku studentów ze znaczną niepełnosprawnością, nie istnieje możliwość praktycznej oceny zastosowanych rozwiązań.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego - ocena: w pełni,
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Infrastruktura dydaktyczna, nowy budynek dydaktyczny i jego wyposażenie, pozwala na realizację zakładanych efektów kształcenia Biblioteka wymaga rozszerzenia katalogu czasopism wspomagających proces kształcenia na kierunku *ekonomia* a także dostosowania godzin pracy biblioteki do potrzeb studentów niestacjonarnych.

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Uczelnia prowadzi badania naukowe tematycznie związane z obszarem nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie *ekonomia* jak i towaroznawstwo. Uczelnia realizuje badania naukowe w ramach projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego *Program współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska - Republika Słowacka 2007 - 2013*. Ponadto Uczelnia współpracuje od 2009 roku z PARP realizując badania eksperckie o tematyce związanej z dziedziną nauk ekonomicznych jak:

- Analiza warunków poszerzenia oferty Firmy Trans-TOM program Bon na innowacje.

- Przeprowadzenie badania rynkowego zapotrzebowania na uruchomienie odpłatnej telefonicznej infolinii porad z zakresu rachunkowości i księgowości

Efekty prac badawczych publikowane są w Zeszytach Naukowych wydawanych przez Uczelnię. Prace te podlegają recenzjom. Dobór recenzentów jest odpowiedni. W ostatnich dwóch latach wydano cztery zeszyty. Tematyka tych zeszytów obejmuje dziedzinę nauk ekonomicznych. Publikowane są artykuły osób tworzących minimum kadrowe. W Zeszytach znajduje się osiem publikacji osób z minimum kadrowego.

Zeszyty Naukowe uczelni nie zostały zgłoszone do oceny punktowej prowadzonej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Oznacza to, że nie są one widoczne w żadnych wykazach i systemach cytowań.

Ogółem w 10 latach Wydawnictwo Uczelni wydało około 20 pozycji naukowych i dydaktycznych.

W ramach prowadzonych badań naukowych powstały materiały dydaktyczne jak: Matematyka z elementami zastosowań w ekonomii -wydanie 2011 i 2007 rok.

Zespół oceniający zwraca uwagę, iż brak jest działań prowadzących do podjęcia badań indywidulanych w zakresie prac doktorskich i habilitacyjnych. Uczelnia wprowadzie rozpoczęła dopiero kształcenie na poziomie studiów II stopnia ale powinna wyraźnie zwiększyć aktywność w zakresie badań naukowych, które będą związane z procesem dydaktycznym i będą przynosiły efekty wzbogacające program studiów jak i zapewniające rozwój naukowy kadry.

Uczelnia organizuje konferencje naukowe, których tematyka związana jest z profilem kształcenia i prowadzonymi specjalnościami. Od 2009 roku zorganizowano następujące konferencje:

- Transport i logistyka w przemyśle i turystyce - 2009
- Problemy rozwoju obszarów transgranicznych 2009 „Clusters Bi and global Economy 2010 - Międzynarodowa Konferencja Naukowa
- Konferencja Jubileuszowa *10 lat działalności edukacyjnej Podkarpackiej Szkoły Wyższej w Jaśle na Podkarpaciu* - 2011 rok
- Problemy gospodarki przestrzennej - II Międzynarodowa Konferencja Naukowa.

W raporcie samooceny znajduje się informacja iż na badania naukowe przeznaczono 65 tys. zł stanowiące środki własne i unijne, a na rok 2012/13 zaplanowano kwotę 150 tys. zł. Uczelnia współpracuje z uczelniami Podkarpacia. Podpisano porozumienie z 14 uczelni regionu Podkarpacia o współpracy. Udział studentów w badaniach naukowych realizuje się wyłącznie poprzez dwa Koła naukowe.

Uczelnia współpracuje z Państwowym Uniwersytetem Pedagogicznym im. Iwana Franki w Drohobyczu (umowa podpisana w roku 2005) oraz Uniwersytetem w Preszowie - Wydziałem Zarządzania (umowa zawarta w roku 2008). Obydwie uczelnie realizują kształcenie na kierunku *ekonomia*. Współpraca naukowa pomiędzy PSW w Jaśle, a wskazanymi ośrodkami naukowymi koncentruje się na wspólnej organizacji konferencji naukowych, wymianie artykułów w wydawanych zeszytach naukowych. Dwoje pracowników uczelni odbyło staż naukowy dwutygodniowy na Uniwersytecie w Drohobyczu.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci przyznali, że byli informowani o możliwości udziału w badaniach naukowych oraz byli zachęceni do przygotowywania indywidualnych publikacji naukowych, lecz głównie ze względu na formę studiów

niestacjonarnych, a także wynikających z tego obowiązków związanych z pracą zarobkową, nie są zainteresowani dodatkową działalnością naukową.

Na wydziale funkcjonują dwa koła naukowe związane z ocenianym kierunkiem. Studenci podkreślili, że powstały z inicjatywy studentów, a Władze Wydziału w pełni wspierają ich działalność. Przedstawiciele kół naukowych potwierdzili, że rozważają przygotowanie publikacji naukowych. W związku z powyższym warto zwrócić uwagę na silniejsze motywowanie studentów do prowadzenia działalności naukowej.

Z uwagi na niestacjonarną formę studiów na kierunku *ekonomia* brak jest aktywności studentów w badaniach naukowych. Trzeba jednak wspomnieć iż jeden ze studentów brał udział w konferencji naukowej i opublikował artykuł p.t. Klaster rodzinny –familiijny sukces Wydawnictwo Cluster, BI And Global Economy Drohobych –Jasło 2010 wydane przez PSW i uczelnie w Drohobyczu i Uniwersytet w Rzeszowie

W rozmowie z Zespołem Oceniającym studenci, w tym także członkowie kół naukowych, przyznali, że dostrzeganą przez nich możliwością współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami jest udział w konferencjach naukowych organizowanych na terenie Podkarpackiej Szkoły Wyższej. Konferencje te organizowane są w porozumieniu z innymi ośrodkami akademickimi. Studenci mają możliwość wystąpień naukowych, a także pomocy przy samej organizacji konferencji.

Studenci nie mają wiedzy na temat możliwości współpracy naukowej i badawczej poza własną uczelnią. Kilkoro studentów zwracało uwagę na brak możliwości wyjazdów do innych ośrodków akademickich (m.in. w ramach programu Erasmus), staży naukowych czy wyjazdów na konferencję. Mimo małego zainteresowania studentów, należy rozważyć nawiązanie szerszej współpracy naukowej z innymi uczelniami.

Uczelnia nawiązała kontakty z instytucjami z lokalnego otoczenia gospodarczego, organizując targi pracy, spotkania z przedsiębiorcami, a sami studenci przyznają, że mają możliwość uczestniczenia w tych projektach.

Ocena końcowa 6 - kryterium ogólnego - ocena: częściowo

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Uczelnia prowadzi badania naukowe w obszarze nauk społecznych. Efekty tych badań publikuje w recenzowanych Zeszytach Naukowych wydawanych przez Uczelnię. Brak jest badań prowadzących do rozwoju naukowego kadry i powstawania prac doktorskich i habilitacyjnych. Udział studentów w badaniach ogranicza się do udziału w pracach Koła Naukowego. Współpraca z innymi ośrodkami akademickimi jest bardzo skromna. Zaleca się podjęcie badań naukowych zapewniających rozwój naukowy kadry a także większe wykorzystywanie rezultatów prowadzonych badań w procesie dydaktycznym .

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1).

Uchwała Senatu Podkarpackiej Szkoły Wyższej im. bł. ks. Władysława Findysza w Jasle z dnia 16 kwietnia 2011 roku w sprawie zasad i trybu postępowania rekrutacyjnego na I rok studiów w roku akademickim 2012/2013. Zakres i przebieg oraz ustalenie i ogłoszenie wyników postępowania kwalifikacyjnego na studia drugiego stopnia reguluje §15. Na studia II stopnia przyjmowani będą absolwenci wszystkich kierunków studiów I stopnia i brane będą pod uwagę: średnia ocen ze studiów I stopnia, przy czym w przypadku absolwentów studiów

kierunku ekonomia, średnia ocen będzie mnożona przez współczynnik 1,5. W sytuacji wystąpienia u dwóch lub więcej kandydatów takiej samej średniej ocen, kolejnym kryterium kwalifikacyjnym będzie ocena z pracy dyplomowej.

Z dodatkowych wyjaśnień przedstawionych w czasie wizytacji (notatka Dziekana) wynika, że osoba ubiegająca się na studia II stopnia powinna posiadać kwalifikacje pierwszego stopnia kierunku Ekonomia. O przyjęcie na studia II stopnia mogą ubiegać się również absolwenci innych kierunków po uzupełnieniu kompetencji niezbędnych do kontynuowania studiów II stopnia kierunku Ekonomia. Kandydaci którzy ukończyli studia I stopnia na innym kierunku studiów mogą być zobowiązani przez dziekana do złożenia w toku studiów dodatkowych egzaminów wyrównawczych i uzupełnienia różnic programowych.

Powyższe wyjaśnienia, w opinii zespołu oceniającego, powinny być zawarte w uchwale rekrutacyjnej na rok akademicki 2014/2015, co skutkowałoby ich realizacją w praktyce. W ocenie studentów zasady rekrutacji są przejrzyste, a proces rekrutacji zrozumiały dla kandydatów. Studenci nie wskazali żadnych problemów z rekrutacją na studia drugiego stopnia. Zasady rekrutacji nie zawierają dyskryminujących regulacji, a sama liczba przyjmowanych studentów jest adekwatna do możliwości potencjału dydaktycznego jednostki.

7.2).

Studenci na spotkaniu z Zespołem Oceniającym podkreślili, iż w pełni znane im są zasady oceny osiągnięć zakładanych efektów kształcenia. Forma zaliczenia oraz sposób oceny przedstawiany i objaśniany jest na początku semestru przez prowadzących zajęcia dydaktyczne, wtedy też studenci mają możliwość zgłaszania własnych uwag. System oceny określany jest przez studentów jako w pełni sprawiedliwy wobec wszystkich studentów oraz adekwatny dla poszczególnych form zajęć a więc wystandaryzowany. Studenci podkreślili, iż są dokładnie informowani na temat uzyskiwanych zaliczeń oraz ich ewentualnej poprawy. Pełen dostęp do prac, możliwość ich omówienia oraz poświęcany przez prowadzących czas, studenci ocenili pozytywnie.

7.3).

Zespół Oceniający zwrócił uwagę na małe zainteresowanie studentów tematyką systemu ECTS oraz możliwościami, które stwarza. Studenci przyznali, że byli informowani przez prowadzących, lecz nie dostrzegają potrzeby uzyskiwania wiedzy w powyższym temacie. Wpływ na tę sytuację ma niestacjonarny tryb studiów oraz aktywność zawodowa prowadzona przez studentów.

Studenci nie mają możliwości udziału w programie Erasmus, co zostało negatywnie przez nich ocenione. Uczelnia nie stwarza również dla studentów możliwości wymiany naukowej z innymi ośrodkami naukowymi w kraju. Jediną zauważalną przez studentów formą mobilności są międzynarodowe praktyki oferowane przez Biuro Karier.

Studenci, którzy uczestniczyli w międzynarodowych praktykach oferowanych przez Biuro Karier, bardzo pozytywnie ocenili ich wpływ na rozwój umiejętności językowych oraz rozwój kulturalno-społeczny.

Udział pracowników uczelni w międzynarodowych konferencjach ma na celu przybliżenie studentom wiedzy na temat współczesnych trendów w ekonomii.

Współpraca międzynarodowa to obszar, który warto rozwijać, a także szerzej zainteresować nim studentów ocenianego kierunku.

7.4).

Studenci mają możliwość wyboru promotorów oraz wsparcie przy wyborze tematów prac dyplomowych. Jest to istotne, gdyż z uwagi na studia w trybie niestacjonarnym, wielu studentów łączy swoją dotychczasową pracę zawodową z zainteresowaniami naukowymi, które nierzadko stają się tematem prac dyplomowych.

Pozytywnie ocenia się dostępność prowadzących i pracowników administracyjnych. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci w dużej mierze podkreślali życzliwość i wsparcie otrzymywane ze strony Uczelni.

W Uczelni rozwijany jest system kursów e-learning'owych w zakresie poszczególnych przedmiotów, a sami studenci oceniają je jako przydatne.

Studenci nie posiadają wiedzy na temat możliwości indywidualizacji procesu kształcenia, ale też nie wykazują zainteresowania powyższą tematyką. Studenci przyznali, że nie mają również możliwości wyboru spośród przedmiotów obieralnych.

W tematyce specjalności, studentom przedstawiana jest oferta dydaktyczna i efekty kształcenia, po czym studenci mają możliwość wyboru. Studenci nie zgłaszali problemów w temacie wyborów, a utworzone specjalności oceniają jako najbardziej dostosowane do ich potrzeb. Tworząc nowe specjalności władze uczelni opierają się na opinii interesariuszy zewnętrznych, a także na opinii studentów, co w rozmowie z Zespołem Oceniającym zostało potwierdzone przez studentów.

Studenci nie wyrazili większego zainteresowania tematyką sylabusów, stwierdzając jedynie, że są im przedstawiane, ale nie mają potrzeby korzystania z nich. Sylabusy są w pełni dostępne dla studentów.

Jednocześnie studenci ocenili pozytywnie zalecane przez prowadzących materiały dydaktyczne wspierające proces kształcenia.

Głównym mechanizmem motywującym studentów jest stypendium rektora. Regulamin i przejrzystość przyznawania stypendium studenci uznali jako sprawiedliwe i przejrzyste.

Studenci pozytywnie ocenili indywidualne podejście prowadzących do procesu kształcenia oraz opieki nad studentami.

Przyznawanie świadczeń pomocy materialnej odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa na podstawie Regulaminu przyznawania świadczeń pomocy materialnej. Na tej podstawie studenci mają możliwość ubiegania się o wszystkie świadczenia pomocy określone w Ustawie Prawo o Szkolnictwie Wyższym. W opinii studentów regulamin jest dla nich zrozumiały i przejrzysty. Studentom przedstawiana jest możliwość i dokładny sposób ubiegania się o świadczenia. Podczas przygotowywania dokumentów, składania oraz w dalszych etapach, studenci mogą liczyć na wsparcie pracowników administracyjnych.

Samorząd Studencki ma zapewniony udział w podziale środków Funduszu Pomocy Materialnej, a także w komisjach przyznających poszczególne świadczenia zgodnie z obowiązkiem nakładanym przez Ustawę.

Przedstawiciele Kół Naukowych oraz Samorządu Studenckiego podczas spotkania z Zespołem Oceniającym podkreślili, iż prowadząc swoją działalność mogą liczyć na wsparcie władz Wydziału i Uczelni. Udostępnianie są pomieszczenia oraz pracownie, nie ma problemu z wydrukami i wszelką pomocą biurową. Inicjatywy podejmowane przez studentów są wspierane zarówno w zakresie pomocy merytorycznej, a także finansowej. Studenci oceniają powyższe relacje jako partnerskie, a wsparcie projektów jako kluczowe.

Koła Naukowe zostały utworzone z inicjatywy studentów. Członkowie mają wpływ na wybór opiekunów kół, tematykę prowadzonych spotkań i rodzaj podejmowanych projektów.

Podczas spotkania ze studentami wyjątkowo pozytywnie oceniono działalność Biura Karier, które nadzoruje nie tylko praktyki i staże, ale prowadzi także kursy doszkalające, doradztwo zawodowe, czy nawet spotkania z psychologami. Działalność Biura jest dobrze znana studentom, a liczba uczestników w prowadzonych projektach systematycznie wzrasta. Wspomniane projekty pozwalają studentom nie tylko na zdobycie nowych możliwości, ale także uzyskanie konkretnych certyfikatów i zaświadczeń przydatnych w kreowaniu dalszej ścieżki zawodowej.

Samorząd Studencki zwrócił uwagę, iż nie tylko projekty naukowe są wspierane przez Uczelnię, ale także te zapewniające rozwój kulturowy i społeczny. Dużym wsparciem cieszyły się akcje charytatywne prowadzone na rzecz osób potrzebujących z otoczenia uczelni.

Studenci zwrócili uwagę na bardzo dobrą opiekę naukową i dydaktyczną, którą zapewniają prowadzący i uczelnia. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym, często chwalone było doświadczenie wykładowców oraz ich podejście do opieki nad studentem. Wskazano na indywidualne podejście motywacyjne prowadzących, będące w ocenie studentów, efektem małej liczebności grup zajęciowych. Studenci zwrócili uwagę na dostępność prowadzących w czasie konsultacji, a także ogólną opiekę naukową wspomagającą proces uczenia się. Dostępność prowadzących oraz godziny i czas poświęcany na konsultacje studenci uznali za dogodne i w pełni wystarczające.

Studenci podczas przygotowywania projektów grupowych i indywidualnych oraz prac zaliczeniowych mają możliwość korzystania z infrastruktury Uczelni poza czasem zajęć. Formy pomocy materialnej oraz sposób ubiegania się o świadczenia jest dla studentów znany i zrozumiały.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci wyrazili swoją opinię, iż są poinformowani o możliwościach ubiegania się o pomoc materialną, zapewnili jednocześnie, że wiedzą, gdzie szukać dokładnych informacji, a regulaminy są dla nich zrozumiałe. Bardzo pozytywnie oceniono wsparcie pracowników administracyjnych.

Podkreślona została dostępność pracowników administracyjnych oraz władz Wydziału i Uczelni. Z uwagi na małą liczbę studentów wszelkie sprawy rozstrzygane są w sposób indywidualny. Studenci podkreślili, że ich sprawy zgłaszane Władzom Wydziału nie są pozostawiane bez rozpatrzenia, jednocześnie zaznaczając, że czują pełne wsparcie Uczelni.

7.5).

W odniesieniu do oceny oraz zaleceń do realizacji sformułowanych poprzednio, uwagę zwraca się na poprawę funkcjonowania biblioteki,

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Zasady rekrutacji umożliwiają dobór kandydatów posiadających wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Zasady rekrutacji nie zawierają regulacji dyskryminujących ,

7.2) System oceny osiągnięć studentów pozytywnie wpływa na proces uczenia się oraz pomaga w pełni realizować zakładane efekty kształcenia.

7.3) Słabo rozwinięty system mobilności studenckiej nie daje studentom pełnych możliwości rozwoju poza macierzystą uczelnią.

7.4) System opieki naukowej i dydaktycznej nad studentami ocenianego kierunku w pełni wspomaga studentów w procesie uczenia się.

Kryterium 8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

8.1).

W Uczelni Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia został ustalony i zatwierdzony w Uchwale Senatu z dnia 16 września 2008 r. w sprawie Systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w Podkarpackiej Szkole Wyższej, w której zostały określone cele i zadania systemu. Zarządzeniem Rektora z dnia 16 września 2008 r. powołany został 8 osobowy Uczelniany Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia na okres kadencji 2008 – 2012.

W roku 2012 Rektor Zarządzeniem nr 1/2012 z dnia 14 stycznia 2012 r. powołał 8 osobowy Uczelniany Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia na kolejną kadencję, tj. na lata 2012 – 2016, oraz Pełnomocnika Rektora ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, którego kompetencji nie określono. Nadzór nad system sprawuje Rektor.

Zaktualizowane przepisy dotyczące Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia zostały zatwierdzone na posiedzeniu Senatu w dniu 30 sierpnia 2012 r. w Uchwale w sprawie wprowadzenia Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia obowiązujący od roku akademickiego 2012/2013. W uczelni opracowano również Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia na kierunku *ekonomia*, w tym sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia osiągniętych przez studenta.

Przedmiotem analizy i oceny będzie treść cytowanej powyżej Uchwały Senatu w sprawie wprowadzenia Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia (WSZJK).

Celem Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia jest:

- 1) doskonalenie jakości kształcenia,
- 2) kształtowanie postaw pro jakościowych wśród nauczycieli akademickich
- 3) ocena jakości procesu dydaktycznego
- 4) standaryzacja procesu dydaktycznego,
- 5) kontrola procesu dydaktycznego,
- 6) prowadzenie polityki kadrowej,
- 7) rozwój oferty dydaktycznej,
- 8) uzyskanie konkurencyjności oferty edukacyjnej.

Uchwała określa również składniki WSZJK. Zalicza do nich:

- 1) misję Uczelni,
- 2) strategię Uczelni,
- 3) procedurę rekrutacji i kwalifikacji,
- 4) programy kształcenia, w tym plany studiów i opisy przedmiotów kształcenia,
- 5) organizację procesu kształcenia,
- 6) zasady oceny studentów,
- 7) ocenę nauczycieli akademickich,
- 8) warunki studiowania,
- 9) dokumentację procesu dydaktycznego,
- 10) ankietyzację studentów,
- 11) opiniowanie programów kształcenia przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych,
- 12) system ewidencji prac dyplomowych,

- 13) system informowania studentów o wynikach zaliczeń, egzaminów, prac itp.,
- 14) badanie losów absolwentów,
- 15) zarządzanie jakością kształcenia.

Uchwała precyzuje także szczegółowe zasady realizacji wymienionych powyżej podstawowych składników Systemu, określając kluczowe wytyczne ich realizacji, które w przypadku niektórych składników (np. hospitacja czy ankietyzacja zajęć) bliskie są procedurom realizacji zadań.

Uchwała wskazuje ponadto na jednostki organizacyjne i stanowiska kierownicze, które odpowiedzialne są za wdrożenie i sprawne funkcjonowanie Systemu.

Wszystkie jednostki organizacyjne tworzące WSZJK, obok statutowych jednoosobowych i kolegialnych organów Uczelni, zostały powołane uchwałami Senatu, Rady Wydziału lub zarządzeniami Dziekana.

Analiza i ocena tego systemu wskazuje, że posiada on określony aspekt funkcjonalny (zadania) oraz strukturalny (jednostki organizacyjne). Nie do końca w odpowiedni sposób jest doprecyzowany aspekt czynnościowy (procedury). Pewien niedosyt budzi ocena aspektu instrumentalnego (metody realizacji zadań) potraktowana w tym rozwiązaniu prawnym marginesowo. Niezależnie od powyższych uwag konieczne jest zaktualizowanie systemu poprzez uzupełnienie jego składników (zadań, głównie zaś procedur i metod), oraz uspoźnienie całości.

Uszczegółowienie określonych w uchwale Senatu reguł funkcjonowania WSZJK ujmujące raport samooceny. Określa on zadania i uprawnienia podstawowych stanowisk jednoosobowych organów Wydziału Ekonomii, Transportu i Gospodarki Przestrzennej.

Analizując przedłożone podczas wizytacji dokumenty potwierdzające aktywność podmiotów funkcjonujących na rzecz doskonalenia jakości kształcenia (np. protokoły z posiedzenia Uczelnianego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia z dnia 25 maja 2012, czy 25 czerwca 2013 oraz tematykę tych posiedzeń) można stwierdzić, że prowadziły one realizowane, z różną jednak systematycznością i kompleksowością, działania wynikające w przypisanych im zadań. Przedłożona do wglądu dokumentacja z posiedzeń Senatu Uczelni wskazuje, że na posiedzeniach Senatu była omawiana problematyka związana z systemem jakości kształcenia. Problemy te były również przedmiotem analiz i ocen na posiedzeniach Rad Wydziału.

Wszystkie opisane powyżej przedsięwzięcia dobrze wpisują się w działania zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Tworzą przejrzystą strukturę umożliwiającą sprawne zarządzanie procesem kształcenia. Stanowią jednocześnie właściwą podstawę dla doskonalenia efektów kształcenia i programu studiów.

Oceniając podjęte przez Wydział Ekonomii, Transportu i Gospodarki Przestrzennej działania mające na celu budowanie wysokiej jakości kształcenia na kierunku *ekonomia* należy stwierdzić, że są one realizowane, choć z nienależytą skuteczności. Świadczą o tym niesprawności zidentyfikowane i opisane przy ocenie kryterium 2 i 3. Podejmowane przez Uczelnię przedsięwzięcia projakościowe dotyczą większości zadań przypisanych tej jednostce w cytowanej wcześniej Uchwale Senatu z dnia 30 sierpnia 2012 r.

Oceniając skuteczność Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu

kształcenia, należy zauważyć, co podkreślają władze szkoły w raporcie samooceny, że na Wydziale tworzony jest kompleksowy system oceny procesu zarządzania kierunkiem, w ramach funkcjonującego Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Ten kompleksowy system oceny procesu zarządzania kierunkiem *ekonomia*, będzie, i to według władz Uczelni w nieodległej przyszłości monitorować i doskonalić:

1) zasady procesu kształcenia pod względem zgodności sylwetki absolwenta z planem studiów, programem nauczania, efektami kształcenia oraz proponowanymi metodami dydaktycznymi połączonymi w spójną całość z uwzględnieniem tożsamości danego kierunku,

2) jakość procesu kształcenia obejmującą poszczególne elementy organizacji procesu dydaktycznego służące zapewnieniu odpowiednich warunków kształcenia oraz zgodności procedur oceniania studentów, wymagań stawianych pracom dyplomowym i egzaminom dyplomowym z przepisami regulaminu studiów, a także jakość prowadzonych zajęć dydaktycznych,

3) warunki prowadzenia zajęć dydaktycznych pod kątem wyposażenia sal ćwiczeniowych i wykładowych, liczebności grup oraz dostępności materiałów dydaktycznych i środków audiowizualnych z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych.

Rezultaty działań podejmowanych w ramach tego systemu będą mogły być identyfikowane dopiero po pewnym czasie, po jego pełnym wdrożeniu. Taki stan w zakresie oceny skuteczności Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia nie daje podstaw do jednoznacznych ocen. Trzeba odnotować duży wysiłek władz dziekańskich, a zwłaszcza Pełnomocnika Rektora ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, w systematyzowaniu i rozwijaniu przedsięwzięć dotyczących budowania kultury jakości kształcenia. Istotnym wyzwaniem dla władz tej podstawowej jednostki organizacyjnej będzie, poprzez systematyczność i kompleksowość działań, uczynienie z dotąd podejmowanych przedsięwzięć systemowego instrumentu analizy i oceny jakości kształcenia. Konieczne będzie również doprowadzenia do takiego stanu prowadzonych obecnie działań o charakterze analityczno-diagnostycznym, w którym identyfikowane słabe strony WSZJK będą skutecznie eliminowane.

W przedstawionym wyżej celach Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia brak zadań oraz procedury dotyczącej upowszechniania informacji związanej z wynikami monitorowania procesu jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian. Brak takich wytycznych nie przesądza jednak o tym, że działania o takim charakterze nie są podejmowane.

W raporcie samooceny jego autorzy wskazują na sposoby upowszechniania informacji dotyczących monitorowania jakości kształcenia. Przyjęte efekty kształcenia są przedstawiane na tablicy ogłoszeń oraz na stronie internetowej bezpośrednio przed rozpoczęciem roku akademickiego. Władze Wydziału deklarują ponadto, że studenci będą mogli składać pisemne wnioski dotyczące oceny i doskonalenia efektów kształcenia w dziekanacie. Można, zatem stwierdzać, że są to działania mające na celu nie tylko upowszechnianie informacji o stosowanym w Uczelni i na Wydziale systemie efektów kształcenia, ale również zmierzające do ich doskonalenia.

Trzeba również dodać, powołując się na opinie studentów, że zakres, skala, formy oraz treści informacji, które są przekazywane studentom, oceniają oni jako satysfakcjonujące. Ich ocena stopnia upowszechniania informacji dotyczących procesu kształcenia oraz uzyskiwanych przez nich efektów kształcenia jest pozytywna.

Reasumując powyższe upoważnia do stwierdzenia, że w Podkarpackiej Szkole Wyższej nie funkcjonuje w pełni sprawnie system upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian. Postrzega się tylko jego pewne elementy.

8.2).

W procesie określania i weryfikacji zakładanych efektów kształcenia, jak to deklarują władze szkoły w raporcie samooceny, przyjmuje się konieczność monitorowania potrzeb wszystkich interesariuszy, w tym szczególnie studentów i pracodawców. Działania podejmowane w tym obszarze pozwalają na gromadzenie informacji tworzących bazę dla podnoszenia jakości kształcenia. Baza ta stanowić będzie wsparcie dla podejmowania decyzji dotyczących:

- kierunków działalności promocyjnej w celu pozyskania nowych grup kandydatów (na podstawie analizy danych dotyczących profilu kandydatów)
- kierunków zmian w ofercie dydaktycznej (na podstawie oczekiwań pracodawców, badań absolwentów),
- kierunków zmian w szkoleniu kadry dydaktycznej (na podstawie oceny nauczycieli przez studentów oraz wyniki hospitacji),
- kierunków współpracy i wyboru partnerów wspólnych przedsięwzięć dydaktycznych.

Odnosić trzeba, że istotne problemy jakości kształcenia były konsultowane z zwłaszcza z interesariuszami wewnętrznymi (studentami i pracownikami Wydziału) oraz, w mniejszym zakresie, z interesariuszami zewnętrznymi (absolwentami, pracodawcami oraz przedstawicielami podmiotów gospodarczych i administracyjnych). Mieli oni nie tylko formalny udział w procesie zapewnienia jakości kształcenia na kierunku *ekonomia*.

Studenci jako interesariusze wewnętrzni mają zapewniony udział w gremiach decyzyjnych, tj. Radzie Wydziału i Senacie oraz powołanych przez organy komisjach. I tam wyrażają swoje opinie dotyczące zapewniania i rozwoju jakości kształcenia.

Interesariusze zewnętrzni uczestnicząc w spotkaniach Rady Społecznej ds. Rozwoju Podkarpackiej Szkoły Wyższej (inauguracyjne spotkanie Rady odbyło się 26.04.2013 r.) formułują swe opinie dotyczące doskonalenia jakości kształcenia. Brak dokumentów potwierdzających kolejne posiedzenia Rady. Z informacji pozyskanych od władz Wydziału wynika jednak, że takie spotkania, jeszcze przed powołaniem tego podmiotu były organizowane, ale nie miały charakteru formalnego. Proces udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia powinien być dalej doskonalony, by już podejmowanym działaniom można było przypisać cechy kompleksowości i systematyczności.

Władze Wydziału stwierdzają, że będą kontynuować działania podtrzymujące i rozszerzające kontakty i współpracę z interesariuszami zewnętrznymi, głównie z bliższego otoczenia Uczelni. Będą one dotyczyły także dostosowywania efektów kształcenia do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy, mając jednocześnie na względzie mobilność absolwentów w poszukiwaniu pracy także za granicą.

Udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia jest satysfakcjonujący.

Studenci włączali się w tworzenie nowych programów kształcenia, w ramach procesu wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji. Potwierdza to zarówno relacja władz Wydziału jak i przedstawicieli samorządu.

Ich udział w działaniach projakościowych wynikał nie tylko z formalnych uprawnień do opiniowania, jako członków organów kolegialnych Uczelni – Senatu i Rady Wydziału. Był również skutkiem podejmowania merytorycznych prac w jednostce organizacyjnej powołanej w ramach systemu zapewnienia jakości kształcenia w Uczelni tj. Uczelnianego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. To podstawowe dwa sposoby dla wyrażania opinii studentów.

Jeśli do tego dodamy możliwość wypowiadania przez studentów ich uwag dotyczących jakości prowadzonych zajęć dydaktycznych bezpośrednio nauczycielom akademickim prowadzącym zajęcia to skuteczność ich wpływu na jakość kształcenia będzie zdecydowanie większa. Taką właśnie sytuację obserwujemy na Wydział Ekonomii, Transportu i Gospodarki Przestrzennej.

Reasumując można stwierdzić, że zainteresowanie studentów jakością kształcenia ma nie tylko formalny charakter. Identyfikuje się świadomy wpływ studentów na jakość kształcenia, w tym analizę, ocenę i doskonalenie osiąganych efektów kształcenia. Zadaniem władz Wydziału powinno być dalsze rozwijanie tych działań, tak by jak najszersze kręgi studentów włączyć w przedsięwzięcia zmierzające do rozwoju kultury jakości kształcenia w tej podstawowej jednostce organizacyjnej Podkarpackiej Szkoły Wyższej w Jaśle.

W Uczelni został przyjęty wewnętrzny system zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia, który jest stale rozwijany. W pracach poszczególnych organów kolegialnych mają zapewniony udział reprezentanci samorządu studenckiego, którzy biorą w nich aktywny udział. Zdanie studentów wyrażane jest podczas posiedzeń oraz głosowań, nie wydaje się dodatkowych opinii na temat podejmowanych decyzji, a reprezentanci samorządu uważają takowe rozwiązanie za wystarczające, określając, iż ich zdanie jest w pełni brane pod uwagę. Pozytywna ocena studentów dotyczy również możliwości wpływu na budowę i wprowadzanie zmian w programach studiów poprzez nieformalne spotkania z władzami Wydziału.

Podczas spotkania ze studentami Zespół Oceniający zauważył, iż tematyka zapewniania jakości kształcenia jest znana studentom w stopniu podstawowym. Studenci nie wykazują potrzeby zgłębiania tematu oraz zainteresowania powyższą kwestią.

Podstawowe mechanizmy stosowane w procesie zapewniania jakości kształcenia wprowadzone w jednostce są znane studentom, którzy jako główne narzędzia w tym zakresie wymienili ankietyzację oraz prowadzone hospitacje zajęć. Wprowadzony elektroniczny sposób ankietyzacji studenci określają jako sprawny. Znaczna część studentów podkreśliła, że w ich opinii wyniki ankiet skutkują doskonaleniem procesu kształcenia, lecz większą wagę przywiązują do bezpośrednich rozmów z Władzami Wydziału.

Zaleca się, aby jednostka podjęła działania w celu zwiększenia świadomości studentów w odniesieniu do procesu zapewniania jakości i jego znaczenia. Wydaje się to niezbędne w celu skutecznego włączenia szerokiego grona studentów w proces budowy kultury jakości.

W poprzedniej ocenie jakości kształcenia nie sformułowano zastrzeżeń na temat wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Poprzednia ocena jakości kształcenia nie była realizowana przez zagraniczną instytucję akredytacyjną.

Tabela nr 1. Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

Zakładane efekty kształcenia	program i plan studiów	Kadra	infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	działalność naukowa	działalność między-narodowa	organizacja kształcenia
Wiedza	+	+/_	+/-	+/-	-	+
umiejętności	+	+/_	+/-	+/-	-	+
kompetencje społeczne	+	+/_	+/-	+/-	-	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego *ocena: znacząco*

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1). System Zapewnienia Jakości Kształcenia w Podkarpackiej Szkole Wyższej jest sformalizowany.

Posiada on określony aspekt funkcjonalny (zadania) oraz strukturalny (jednostki organizacyjne). Pewien niedosyt budzi ocena aspektu czynnościowego (procedury realizacji zadań) i instrumentalnego (metody realizacji zadań). Konieczne jest zaktualizowanie systemu poprzez uzupełnienie jego składników (zadań, procedur i metod) oraz uspołnienie całości.

Wszystkie opisane w ramach oceny SZJK przedsięwzięcia dobrze wpisują się w działania zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Tworzą przejrzystą strukturę umożliwiającą sprawne zarządzanie procesem kształcenia.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia powinien skuteczniej doskonalić mechanizmy monitorowania efektów prac końcowych, korelacji badań naukowych z procesem dydaktycznym.

W Szkole nie funkcjonuje w pełni sprawnie system upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia, oraz wprowadzanych zmian. Postrzega się tylko jego pewne elementy.

8.2). Udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie zapewnienia jakości kształcenia jest satysfakcjonujący.

Oceniając stopień zainteresowania studentów jakością kształcenia i ich wpływu na jakość kształcenia można stwierdzić, że ma on nie tylko formalny charakter. Identyfikuje się świadomy wpływ studentów na jakość kształcenia, doskonalenie osiąganych efektów kształcenia. Zadaniem władz Wydziału powinno być dalsze rozwijanie tych działań, tak by jak najszerze kręgi studentów włączyć w przedsięwzięcia zmierzające do rozwoju kultury jakości kształcenia w tej podstawowej jednostce organizacyjnej Podkarpackiej Szkoły Wyższej w Jaśle.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco (6)	w pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1. koncepcja rozwoju kierunku		X			
2. cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji				X	
3. program studiów			X		
4. zasoby kadrowe			X		
5. infrastruktura dydaktyczna		X			
6. prowadzenie badań naukowych				X	
7. system wsparcia studentów w procesie uczenia się		x			
8. wewnętrzny system zapewnienia jakości			X		

Efekty kształcenia określone dla kierunku ekonomia będą możliwe do osiągnięcia na poziomie studiów I i II stopnia jeżeli Uczelnia podejmie intensywne działania prowadzące do uzupełnienia kadry stanowiącej minimum kadrowe. Ponadto niezbędna jest refleksja nad katalogiem efektów kształcenia dla studiów II stopnia. Zaleca się wyodrębnienie efektów specjalnościowych z efektów kierunkowych, co pozwoli na realizację efektów kierunkowych przez wszystkich studentów. Zaleca się opracowanie efektów przedmiotowych dla pełnego programu kształcenia w cyklu uwzględniającym KRK i zapewnienie zgodności między efektami obszarowymi, kierunkowymi, specyficznymi i przedmiotowymi. Działań doskonalących wymaga proces dyplomowania.

Baza dydaktyczna tworzy podstawy do osiągania zakładanych efektów kształcenia. Rozwój kierunku *ekonomia* wymaga wyraźnego zintensyfikowania prac naukowych zapewniających awans naukowy własnej kadry akademickiej. Polityka kadrowa powinna ustalić priorytety dla utrzymania uprawnień do kształcenia na poziomie studiów II stopnia. Badania naukowe powinny być rozwijane zgodnie z profilem kształcenia a ich rezultaty wykorzystywane do wzbogacenia procesu dydaktycznego. Należy uzupełniać zbiory biblioteczne, w tym prenumeratę czasopism naukowych oraz skorygować czas pracy biblioteki zgodnie z potrzebami studentów studiów niestacjonarnych.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia powinien doskonalić mechanizmy monitorowania efektów prac końcowych, korelacji badań naukowych z procesem dydaktycznym.